

SA LA DE LECTURA

ANUL XXXI
13
(1 350)
Simbota
26 martie
1988
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

CREAȚIE ȘI PATRIOTISM

de la echinocliul de primăvară zilele măresc orizonturile muncii, amplifică sensul și semnificația creației. Țara a intrat în deplină și puternică primăvară. Este acesta nu numai sentimentul hotărârilor și planurilor, ci și modul concret și cuprinzător prin care ne deschidem către ființa noastră și a patriei, ca într-o lucrare a minții și inimii spre tot ce urmează să împlinim de acum înainte, având în realitate necontenită care ne înconjoară un relief al ațitor certe și impresionante disponibilități, pentru a da curs larg, neîntrerupt, înfăptuirii tuturor dezideratelor actualei etape, în consonanță cu sarcinile și obiectivele stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului. Țara a intrat în deplină și puternică primăvară fiind în cel de al treilea an al cincinalului aie căruia înalte și superioare trepte de randament, calitate și eficiență vor trebui să cunoască o amplă răsfrângere în tot ce înseamnă efort și dăruire patriotică, revoluționară, debindirea acelor profunde și mereu necesare virtuți care să aștepte un viitor exemplu de conștiință comunistă, înaintată. Programe vaste care dimensionează perspectiva și sarcinile care alcătuiesc linia de boia a muncii și gândirii din toate domeniile de activitate cer, așa cum desori s-a subliniat, o necontenită pregătire profesională și politică, un necontenit efort de largire a tuturor disponibilităților noastre de cunoaștere, de creare și aplicare a noului, într-o viziune care este în mod radical a unei mai bune organizări și a unei mai optime experiențe în producția de valori, dintr-un permanent impuls creator. Procesele înnoitoare privesc întreaga economie și converg către noi parametri de calitate, către rezultate noi, superioare. Industria traversează etapa hotărâtoare a dezvoltării intensive, agricultura trebuie să atingă nivelul recordurilor noii sale revoluții, orașele și satele străbat procesul modernizării, intr-o logică și înseparabilă ecuație a progresului și civilizației, știința, învățământul și cultura sînt implicate activ în înfăptuirea tuturor programelor bunăstării noastre materiale și spirituale. Dar implicarea aceasta vizează deopotrivă și construcția morală, edificiul de conștiință, formarea și afirmarea personalității umane, creșterea și formarea tinerilor generații. În acest sens, si la altitudinii mereu sporite, se situează și creația literară,

De primăvară

Halucinant ecoul unei raze-n palme,
Halucinant și ceru-ucum fără-ambiri,
Ezodu-acestor intr-obi de calme
Frunze ce ard și-ocopera subțiri.

Prin ele iarna încă se mai zbate,
Sub ele neguri plimpe ca-n teacș,
Presimt ferestre-ndinci și luminate,
Revad ecou-n toate ce se nasc.

Și e a întemeiere nouă-mi parș,
Răsună cerul ca un prag și cad
Bucății de lună pe bucăți de soare,
Gresii pe gresii cad și ape care ard

Este un murmur ca de peste veac
Și-o deslusire-n ochi ca de pe-o altă
Planeta-n care nori și umbre se revag
Și lasă-o stea pe noi și mai înaltă.

A. I. Zăinescu

Odă limbii române

Că de pălincă este linistea brăzilor! Timpul vieții de zi cu zi pare suspendat în austera atmosferă a salilor de lectură: dar, pentru sine, să descifreze soartele trecutului, înseamnă să se revărsă în prezent. În adâncii întinși ai timpului, un sirag de piatră rară. Pe moșie revărsată.

În acest început de primăvară se împlinesc un secol de la nașterea lui Alexie Mateevici, autorul versurilor de mai sus — pe care generalitățile mai vechi le-au deprins din abecedare. George Călinescu, în monografia sa „Istoria... sintetizează laudabil destinul acestui scriitor mort prea tânăr pentru a fi aplicat vîrstă împlînirilor: „...ar fi fost un mare poet dacă trăia. Numai Eminescu a mai știut să scoară atîta mireasmă din ritmurile populare...”. Comparativ cu Luceafărul poeziei române nu este, așchi, un simplu act de recuzită verbală față de un poet-erou, mort în Războiul de Intregire; ea exprimă o realitate profundă, sesizată de Jorja, Perșpeticu și de generațiile actuale de critici literari: prin vibrantul patriotism al celor mai bune dintre creațiile sale, Alexie Mateevici se situează într-o poziție reprezentativă pentru starea și perspectiva culturii române din anii imediați premergători Marii Uniri din 1918: „Limba noastră-i foc, ce arde / Intr-un neam, ce fără veste / S-a trezit din somn de moarte / Ca viteazul din poveste.”

În versurile lui Mateevici — și, cu deosebire, în capodoperele sale, poemul *Limba noastră*, din care cităm — rezăsună în nămaștile remanente eminescienești și ci acea sărbătoarească emulație patriotică atât de specifică acelor ani în care, în sfîrșit, începea să se deslusească împlinirea milenarelor visuri ale poporului nostru. În accentele sale cele mai profunde și definitorii, lirica lui Alexie Mateevici se învecimează cu versul lui Goethe: „intezămint, în creația sa, ceva din măreția acelei schimbări la față a culturii noastre, ce a ridicat, din stîrpea unor umili intelectuali de țară, un forga, un Blaga: „Limba noastră-i numai cîntec. Doina dorurilor noastre. / Roi de fulgere, ce spintecă / Noștri negri, zări abastire.”

Totuși, în poezia acestui caracter emblematic, în panorama variată a liricii române din anii imediați anteriori primului război mondial, creația lirică a lui Alexie Mateevici se distinge printr-un ton propriu, inconfundabil. În primul rînd, așa cum am văzut, într-o epocă marcată de furia epigonismului eminescian, el preferă să urmeze mai curînd crezul poetic al Luceafărului poeziei noastre — inspirîndu-se din necesitatea comoră a folclorului național — decît să gloseze mai mult sau mai puțin steril formulele și temele creației ilustrului înaintaș. La fel, într-o vîrstă a poeziei noastre marcată de o artificială ostentație a „rusticității”, a pitorescului schematic și adesea forțat, Alexie Mateevici, fidel formatei sale cărturărești, știe să facă să vibreze, fără excese sau afectare, teme livrești evidente nu numai la nivel lexical, ci și în simțirea profundă a liricii sale: „Limba noastră-ș vechi izvoade, / Povestiri din alte vremuri, / Și cîntuindu-le-nșirate, / Te-nfiori adine și tremuri.”

Dintr-un alt punct de vedere, opera lui Alexie Mateevici se singularizează și prin aceea că, deși poetul a fost consacrat de cîteva colaborări la „Semanătorul”, el nu aparține propriu-zis acestei orientări literare (sau nu-i aparține intru

Sudor Păcuraru

Continuare în pag. a 6-a

Adriana Bodeanu: „Primăvara” (Din expoziție deschisă la grădina „Horia cu mi”)

REMEMORĂRI

Unicul Nichita

fotografia lui, una din ultimele și din cele mai frumoase, este în posesia lui Nichita Stănescu. Mi l-a prezentat, Era un vîr primar, un cunoscut medic polistru și din Florești, și băiat fin și etc... Eu purtar, în aceeași ocazie, în neaoșă deosebită de plăcut de culoare neclădită, în care găseau auzitate cele două sticle de apă minerală. Calitatea și profunzimea vorului imi imprimau un soi de visiozitate puerilă.

Am adus pahare. Am scos dopurile de corcean pure anume pentru pitorescul și acreditarea naturalității vinului. Am început să degustăm. Acesta e cuvîntul.

Nichita nu era băutor de vin. De data aceasta însă, deserta licoarea parfumată (focul parfumat vobăște) și cu ușoare tendințe de răz-vătrite primăverii (vinul e viu ca omul) și tăcea privind neurtu spre geamul de unde spera să-i poată zări pe Gică. (Gică era un piop de aduimcari matinale).

Mircea Micu

Continuare în pag. a 3-a

EMINESCIANA

Poezia „lepturiștilor”

biografii lui Eminescu din vechile generații insistă, cînd li se oferă prilejul, asupra activității lui Aron Pumnul la Liceul din Cernăuți, și asupra misiunii culturale inițiată și promovată de el după revoluția din 1848 în rândul tinerimii studioase din provincia istorică românească de sub stăpînire habsburgică.

„Lepturiștii” aparțin, în general, generației care se naște între 1830—1840. Mai activi sînt Al. M. Marinescu, I. Vulcan și Gh. Marchiș, prin abordarea celor mai diverse domenii: poezie, proză, studii, corespondență. Al. M. Marinescu se impune în conștiința posterității ca folclorist, iar I. Vulcan ca director al unei reviste cu îndelungată apariție, care găzduiește debutul lui Eminescu și colaborarea sa cu ultimele poezii în 1883. Gh. Marchiș își interpușe activitatea literară la începuturile ei. Situația aceea de întîmînă este în cazul celorlalți „lepturiștii”, fie că sînt secerați de moarte în plină activitate, ca Dimitrie Sfura și Carol Grama, fie ca viața grea în regimul de oprire socială și națională din Imperiul habsburgic îi îndepărtează de indeletnicirile scriitoricești.

Producția literară a „lepturiștilor” se impune să fie judecată ca un fenomen cultural, cu multe promisiuni, însă rămăse neîmplinite sau împlinite parțial. Un prim aspect ce se impune să fie relevat privesc conștința „lepturiștilor” potrivit căreia activitatea lor se impunea să fie sincronizată cu miscarea culturală din țara liberă.

Moldova exercită o puternică influență asupra „lepturiștilor” îndeosebi prin culeșerea lui V. Alecsandru din creația populară. Foarte pentru minte, inimă și literatură reproduce în coloanele sale poeziile din cele două volume, *Ballade*, tipărite la Iași în 1832 și 1833, ca de altfel și alte lucrări din publicațiile din țara liberă. „Lepturiștii” sînt în creația populară, cum se desprinde din studiile lor, documente etnografice și literare.

Culeșerile „lepturiștilor” din creația populară cuprind destule texte valoroase care ar merita să fie dezoportate din paginile publicațiilor lor. V. Ranta Butuceanu publică în *Fenice* un ciclu de *Doine* din care transcriem, spre exemplificare, cîteva versuri: „Trec pe vale, trec pe lunce, / Dorul badei mă conduce, / Către frunză, către floare, / Toate-ntrăbă, ce mă doare? / Toate-ntrăbă și dispar, / Doru-mi plunge în zădă.”

„Lepturiștii” considerau că menirea lor era să devină lumina afîșată la poporul și să plăti sacrificiile pe care le făceau părinții, săraci și apăsați de greutatea vieții, să-i susțină la învățătură. „Pentru că sîm împlem lacunele prezente — scrie Iosif Roman în *Diriile Bihorului* — trebuie să ne formăm noi înșine”. Lupta trebuia dusă, arată el, în direcția ridicării poeziei populare, să-și „apropieze la” ce i se cuvenea și să fie stimat de conștințele popoare. „Lepturiștii” formau, în opinia sa „o generație deșteptă, încintată de măreția trecutului său istoric”. Poezia patriotică, foarte bogată în pu-

D. Vatamaniuc

Continuare în pag. a 2-a

- Fondul principal al culturii române ■ NICHITA STĂNESCU (pag. 3)
- Poeme de ■ ION HOREA și ■ NICOLAE DRAGOȘ (pag. 4-5)
- „La Siriu, scriind o piesă despre constructori” ■ de Ștefan Dimitriu (pag. 4-5)
- Post restant ■ Cumpăna ■ SHOGUN de James Clavell ■ Mapamond ■ Sport de Fănuș Neagu

PREZENȚA TÎNĂRULUI SCRITOR

Un debut promițător

drumuri în cîmpie (Editura „Scrisul românesc”, 1987) de Nicolae Fulga este un debut ce atestă o certă maturitate artistică. În recomandarea sa către cititori, Ion Lăncrănțan îl apropie de autor — și nînd cont de zona geografică, meritoriă, din care provine — de Marin Preda și Zaharia Stancu, precizînd că Nicolae Fulga „vine însă cu un timbru propriu, al său și purtînd însemnele destul de rare ale autenticității”. Într-adevăr, Nicolae Fulga reușește să-și creeze un univers propriu și original, care poartă pecetea talentului său, ceea ce ne demonstrează că proza de inspirație rurală este departe de a-și fi scut resursele. Orice prozator autentic, mai ales cînd este vorba de proza de inspirație rurală, începe prin a-și lua în stăpînire un anumit spațiu (care este, de regulă „spațiul-matrice”) și nu va țese din el, dină nu-l va exploata sub toate fețele. Spațiul lui Nicolae Fulga este cîmpia olteană, „topos” geografic și literar totodată.

Dacă ne păstrăm, însă, în planul referințelor critice, atunci putem spune că, tipologic și stilistic, Nicolae Fulga este mai aproape — păstrînd proporțiile de figură — de Fănuș Neagu, decît de Marin Preda și Zaharia Stancu. Nuvelele și povestirile lui Nicolae Fulga se înscriu în formula unui realism liric, cu specificitatea că lirismul prozei sale nu comportă nici o nuanță aspră, austeră, iar stilul nu este sincopat, ca la Zaharia Stancu. Dimpotrivă, Nicolae Fulga este dovedeste chiar un calofol, adept al frazei cizelate, al scriiturii frumoase. Prozatorul este înzestrat cu un excepțional simț al limbii și are o natură de a exprima și o prosopie stilistică, mai puțin întinșite. Proza lui Nicolae Fulga este o proză poetică, iar autorul ei este fundamental un poet. Este o proză care se bazează de a surprinde, Prozatorul are capacitatea de a metraford spontanitatea vieții, fluxul ei continuu, neîntrerupt, de a crea ceea „dezordine emoționantă a vieții”, după expresia lui R. M. Alberts (*Istoria romanului modern*).

Nuvela cea mai complexă și mai bogată în semnificații este *Sterful* cu inima, în care se observă puterea de construcție a prozatorului, posibilitatea de a evolua pe spații largi. De fapt, această nuvelă ar fi putut constitui nucleul epic al unui roman. Măria lui Stan Fășălu este căsătorită cu Gheorghe Frasin. Vista pare că-și urmează cursul ei obișnuit. Dar, în

spatele convențiilor sociale, mai există ceva — vrea să ne spună prozatorul — „sterful cu inima”: „Așa era, dar Măria știa că nu e întreagă în casa lui Gheorghe Frasin, că jumătate din ea rămăse afară, undeva în sat, în urmă cu aproape douăzeci de ani. Și dacă ar fi vrut, s-o împartă cu dreptate, jumătate ar fi fost pentru mult, dar un sfert ar fi fost potrivit, mai ales că era sterful cu inima”. Acest „sterful cu inima” este dragostea Măriei pentru inginerul Valentin Iucsan, o rană veche, care nu se va cicatriza niciodată. „Sterful cu inima” tine de fibra cea mai intimă a inimei.

Un personaj pitoresc este Stan Fășălu, pus să acționeze în registru burlesc și tragic. Cu moartea lui Fășălu se încheie, de altfel, această nuvelă. Prozatorul ne lasă într-o ușoară ambiguitate, dezvoltîndu-ne o mentalitate tipică țărănească, prin despoimțurarea unui moment tracic: — Mă, Mărie, neică, eu vrusei să iau grebla de la taică-tău, de la Fășălu, și ci trîntit în pat, în casă, cu fata în jos. Bătu ci putui la usă și la fereastră și nu se sculă: o fi mort? Sau nu vrea el să-mi dea grebla? Ai?”

Calul lui Lisandru păstrează, dincolo de planul realist, marea afîșată la prima vedere, o tonalitate baladescă, subtextuală. Povestitorul adoptă ceva din ritualitatea năsozului popular și a bîsmuitorului și nu se îndepărtează, prea mult, de concepția folclorică: „Avea Lisandru lui Neață o flăcărie de cal cum nu mai poțonește satul”. Calul, „năzdrăvan”, se comportă ca un „dalmat” al insolitorului său. Constrîns să-l vîndă la țîră unui negustor, răsăm_pîrîndu-l de la un grădinar, cu bani agonisiti cu trudă, după săptămîni de coaș, Lisandru se hotărîște să-l pună în libertate, în zăvoai de pe malul Oltului, acolo unde se spune că haideucii Jianului își lînoșu cîni furari. Calul retrîră în mîș și în baladă. Stilul „metaforic atîntre performante demne de luat în seamă: „Văra trecu, jberburile cursură nebușe. Se treieră dină spre toamnă, Porumbii o luară în jos, intr-un fel de uitare de sine, și se treieră îngreunată de rod”.

Se simte chiar o anumită pasiune a stilului lui Fănuș Neagu: „Viscolul, prigonit, mai minia parcă pe după cășă”.

Ovidiu Ghidirmic

Continuare în pag. a 6-a

ATITUDINI

Dialogul artelor

anul 1987 s-ar fi încheiat fără convulsii cinematografice, dacă „Morometii” și „Figuranții” nu ar fi articulați o revenire neașteptată la filmul nostru clasic. Pentru „Morometii” există și explicația surselor literare, această adaptare continuînd tradiția compozițională a „Păduri spin-zorăjilor”. Dar sigiliul clasic s-a impus și în filmul Malvine Ursianu, film al dominantelor scene teatrale.

Tendința spre plasticitate a imaginilor cinematografice, dar și spre metaforă sau abstractizare caracterizează toate aceste trei filme, în care lipsa perspectivei face din operatorie o voce din of și reduce spațiul dramatic intr-unul arhetipal.

Figura lui Ilie Moromete, devenită în altă de scurt timp clasică, se cimentează ca simbol al țărănului român, puternic implantat în monofiliul unui sat de cîmpie, cu portrete bine conturate și spații restrîmte.

În fața spectatorului român, cunosător aprioric al sceneilor cheie din „Morometii”, ilustrație uneori, cum este prințul la cîmp, se impune realizarea unei serii tipologice complete a lumii sătești, impresionînd în special atributul țărănului ațrași în prim plan: acela de

a filozof, o contaminare, deci, moromețiană a personajelor care se verifică față de istorie devenind sceptici (Ilie Moromete), inutili (Cocoșilă), revolțaiți (Tugurlan), profitori de moment (fiul lui Moromete, triumfi malefic pentru care unghiturile de filmare devin parodice), sau încrezători (Nicolae, martorul privind al tulburărilor sociale și psihologice).

Spațiul potcovăriei, locul unde ecourile istoriei sînt comunicate, comentate și trăite la scară moromețiană se goleşte și își pierde conținutul în ceață, iar această dublă ipostază trebuie inserată unei maniere regionale în care imaginea este cea care dialoghează cu marea operă clasică și nu cuviintul. Filmul „Morometii” nu este o paralelă a cărții, ci o creație distinctă.

Aceiași dispoziție pentru tipologie, dar cu accent didactic, există și în „Figuranții”. Ceea ce unifică timpurile și generațiile narativă minimă în acest film este Leonora, legată de trecut doar prin nastere.

Departe de a analiza „în serial” istoria românească începînd cu 23 August, și el sublimat prin puterea simbolurilor, Malvine Ursianu reia personajele din „Pe malul stîng...” așa cum este tînarul muncitor, voluntar al solidarității uma-

ne, care nu reușește să fie decît o parte funcțională a filmului, nou studiu comparatist între două lumi contraponctice. Dar circulația personajelor dintr-un film în altul exemplifică ambiția regizorului de a crea printr-o legătură faulkeriană logica acestei ambițioase fresce, surprînsă din unghiul grupărilor sociale sau a unor individualități reliefate la nivelul limbajului cinematografic.

Pentru caracterile puternice pe care le reliefează filmul „Morometii” abul și negrul nu sîrăcesc, ci esențializează universul scenic, în care istoria este interpretată de cei trei morometieni prieteni care domă jocul din fața potcovăriei, loc al întelegerii, dar și al polemicii dintre mentalități.

Metaforele centrale ale filmului: salemul, curtea lui Moromete și potcovăria nu se constituie ca o ilustrare a cărții, dimpotrivă reușesc să redea prin imagine, de o puternică forță plastică și simbolică, lumea moromețiană, gravă, dar și împregnată de umor.

Satul filmat de operatorul Vivi Drăgan Vasile nu are orizont, iar ceața și fognețul naturii se constituie ca fundalul celor mai multe prim planuri, aparent statice.

Primele imagini, cele ale unui trunchi puternic

Viorica Răduță

Continuare în pag. a 6-a

Poeme de Ion Horea

IN RĂZBUNARE

drumul

nimeni nu-mi cunoaște ceasul când
mă-ndepărtez de toate,
răstignire-i, rugă spusă către-un cer necunoscut.
somnu-i dus, eu, însuși drumul cel rămas mereu
sub roate
așteptând bătaie de care nu mai știu să fi bătat.
vai, treziți-vă devreme, timpul meu e-n voi,
duceți-i
chipul de pământ, și vremea care-l binlăie
oricum,
când călcați pe-un somn de zgură la începutul
dimineții
spre pământuri tot mai strînse în hatoarele de fum,
dar acum e-o noapte-a lumii, dată mie să-și
răzbu-
indurări și spaima, oameni aruncați în foc de vii,
ori pedepsele iubirii pretrecute-n nopți-nebune
ori credința mea în spusa unor ceasuri mai
trzii.
dar acum aude cum trimbiți sună ceasul invierii
și cum ning peste pământuri gulgugiuri arse
oarecînd,
cum bărbatul își deschide ochii-n lacrima
muierii
și din gropile comune ies popoarele pe rînd.
o să ne iubim, și podul învelit acum în ceață
o să-l trecem către-o lume pin-la care n-am
mai fost,
dar acum e-o răzbu-nare-a celor dătători de
viață,
și nu-s gînduri fără patimi, și nici vorbe fără
rost!

parc-oș scutura cenușa și țărîna lor cu palma,
parcă m-oș trezi din drumul nesfirșit al celor
dusi.
cine-ar fi să mai dezlege trupul meu de-aceste
turme
să alerg pe cîmp cu ciinii după iepuri, prin
omăi,
cînd pe mine calcă-a umbră apăsă, și lasă
urme
ca de roți pe care nimeni nu le duce îndărăt?

legea

cum as vrea să pot, pe foaia unui timp ce nu
mai este
să închipui în tăcere geometrii și vămi de gînd,
acolind prin universuri un hotoz ca din povește,
să fiu eu pămîntul sfînt al celor doi de
oarecînd
și să-nchipui un arhanghel pus la ușa casei
mele
și din somn să ne trezească el cu-o sabie de foc,
cu pămîntul să ne ardă și cu ploaia să ne speie
și din tot ce-a fost să nu pot să mai pun nimic
în loc.
și să cred în legea dreptății a unor linii, unor
curbe,
în zidiri și-n vămi pe care să le știu că vin și
trece,
și să nu mă tem de cîinii care-au început să
turbe,
și să duc zidirea lumii măcar pin-la neamul
grec
vai, ce noapte-n care numai eu sint cel ce
nu se spune
cătă să-mi arate fata-n tot ce para-o mai veni,
printre țări închipute, printre năzăriri mai bune
peste-o margine de apă, printre îndurări lungi
de viață
loră, dacă esti în mine, țară, dacă duci în toate
drumurile tale, semne de păduri și de fiabini,

podul

dar poezi, în încălțarea de cuvinte, ca-ntr-o joacă
mai arată gîndul mare-al nepăsării-n care sint,
parcă turmuri părăsîte, fără clopote și toaca
și aruncă umbra moartă-a necredinței pe
pămînt.
o, eu caut încă poduri unde parcă-n veci de
veci-i
prinsă marginea speranței sub o streșină de
cer
gîndul meu stîrnete noaptea bîntuind cu liliecii
amețind în zboruri strimbe printre crucile ce
pier.
nimeni nu cunoaște ceasul cînd se-apropie să
spună
ei ce-l moartea și-ndurarea, trenurile fără gări,
în tăcerea nopții mele și-n urtarea lor nebuna
care nu se mai aude dinspre mari îndepărtări.
din leprozerii să suie oasele insingurate
peste garduri prinse-n sîrme, și să se arate
nimănui
o zăranie de fată omenescă și să ceară
ori un adevăr pe care ai curajul să-l mai spui.
impărați nebuni, apostoli ai credinței să-i atingă,
ploi să spele carnea sloarsă mestecată cu
pămînt,
dar din zbor înalt se vede clătîindu-se-n
carlingă
fumul fără-nchipuire, și mă-ntreb dacă mai sint.

cenușa

și mă-ntreb dacă pe drumul peste care roți
bucie
au călcat sfărîindu-mi gîndul, și pe care pasi
aud,
omu-i cel ce se arată, fiară-i umbra care trece,
ori cenușa mișcîndu-se pe coboară-ncet spre sud,
dar hatoarele s-approve, mărgînind cu nepăsare
în zăpezile calcate peste firele verzi,
și pe maluri sălciile pleacă pînă dincolo de zare
cum inclină brațe goale despre care-o vrea
să spu-
și fa marginea comunii fumează și-ndeamnă
parcă
în grămezi, gunoii putred ce așteaptă să-l
arunci
cu lopeti luat, în luna care stă ca o coșară
și-ți aduce-aminte iarăși primăverile de-atunci.
cite gînduri, cite umbre-n suferință vin
de-avalma
peste-o foaie de hirtie, cite-oud cum bat la uși,

Xilografuri de Petru Petrescu (pag. 4 și 5)

lasă-mi sufletul și pașii tăi necunoscuți sub
roate
și-n umbrirea tot mai rară a copacilor bătrîni!

sufletul

străzile să-și știe urma pin-la margini, și să-l
ducă
peste-mpărăția umbrei ce se-naltă-n calea lui,
și să-l știu cum după ploaie cu pămîntul se
usucă
mintuit de-un timp în care nu se-arată nimănui.
să-l apese numai legea de țărîna și de fire
cînd se-arată-n ziua albă de departe, biruind,
cum pe podul prins în ceață, visul nostru de
iubire
tot se mai arată încă între noi, ca un colind.
poate-o fi dreptatea lumii spusă-n vorba mea
cuminte,
poate clopotele mute se-nfiară-n turnul lor,
dar eu vin cu legi lăstate din grămezi de
oseminte
și prin patimile țării cu tăcerea lor coror.
lumea nu-mi arată mie calea ei de mintuire,
dar o strigă să se audă, dar o vad ca un contur,
înnoind prin continente incitilele ei fire
unde-s martorii pieirii stînsi de trimbiți împrejur.

aburul

ceasul meu e-o noapte lungă într-o clipă
nesfirșită
care-n dunga unui clopot s-a bătat, neauzit.
cînd se-arată, nu se știe, din ce colț, cite-o
ispită,
și-n bătaia lui, din somnul nopții mari rămîn
trezit.
dar sint vorbe să se spună, și-i un gînd ce nu
se-ascunde,
dinspre margini bate vîntul, și se-așterne peste
tot

o zăpădă a speranței unde-s gropile imunde
peste care cumpeni drepte apa cerului o scot.
și convoaiele în urmă parcă ies din goluri sure
să ne-aducă-aminte drumul, să se-oprească pe
la porți...
nimeni nu-mi cunoaște gîndul dus cu cei ce pot
să-ndure
și vedeniile prinse-n disperarea celor morți.
toră binecuvîntată, rîni vin cu gheturi sparte
să arate-o zi cu sălci și cu alții de iubiri,
iată, după miezul nopții duc gîndul meu
departe
și cu firele de rouă stă pe firele subțiri,
drumul peste care pașii trec, și roți acum, și
sămîni,
de sub gheturi sint în singe cum se clătină mai
jos,
și începe să se-adune cu tot felul de gîngăni
oburul parcă din pieptul unui zeu al veni scos.

de-o iubire

stau în răzbu-nare singur, martori vin să se arate,
lumea parc-ar fi umbria de un noi pe care-l
știu,
stau, sînt pe scări din lumea în orbirea ei luate
și în zărea de cenușa mai aștept un martor viu.
lasă-mi, țară napădită ca-n minune, în neșire,
de iubirea mea strigată, să mai vad așa cum
sînt,
ca pe-un pod, în ceață deasă, într-o oară de
iubire
chipul bănuț al lumii cum se-arată pe pămînt.
cit mi-a fost, cit se mai vede umbra deasă-a
celor dușe
în zăpezi, tăcerea ierbură spune tot ce-ar fi
să-ascult,
cit pe moluriștea apei limpezi: se-ntorc supuse
unei legi întipărite în pămînturi mai demult,
vîta, vin să strig vestirea și să caut în credință
fata zălei, într-o noapte-n care umbrele apar,
ca un semn al bucuriei se arată ca purtătoare,
de la drumuri năns încolo, pînă-a margini de
holoz.
na din clopotele mute, nu din loaca rugînită
ce se-aude peste toată semnul ei, cel așteptat!
nimeni nu cunoaște ceasul, ziua ei despăturată,
noaptea ei de care oamenii din pămînturi n-au
uitat.
între ei am stat o noapte, între timpuri neuite,
ceasul meu să-mi spună timpul cînd va fi și eu
să știu,
ca pe-un pod în ceață deasă îl aud acum cum
bate
de-o iubire, despre care va mai fi cîndva să
scriu!

LA SIRIU SERBIND O PIEȘĂ DESPRE CONSTRUCTORI

Ștefan Dimitriu

CULOAREA ȘI VIEȚUL MARI

Clina Cluceru, născută și crescută în
București, este o fată înaltă, zveltă,
frumoasă, îmbrăcată în blue-jeans.
Și-a luat de cîteva săptămîni diploma
„în construcții” și-a venit să lucreze, ca inginer
stagiar, la marele baraj hidroenergetic. Ea este
îndrăgostită nu numai de fostul ei coleg de
facultate, Mircea Vrinceanu, fiul directorului de
șantier, dar și de peisajul înegalabil al acestor
munți magnifici, care păstrează încă pe crestele
lor nu numai urmele unor vestite cetăți dacice,
dar și mărturiile — de astă dată geologice — mult
mai îndepărtate. Cînd Dinu Mihoc, un alt coleg
de-al lor, îi arată un ghioc sidefiu și intact,
descoperit de el pe una din creste, Clina devine
de-a dreptul exuberantă.
— Dă-mi-l și mie puțin, să-l pun la ureche!
Îi cere ea, extaziată chiar mai înainte de a-l
primi și de a și-l apropia de timplă. Este în-
tr-adevăr fascinant! exclamă apoi, cu ghiocul
lipit de ureche. Nici nu-mi vine să cred! Mi se
pare că aud pentru prima oară, așeza, vîie-
tul mărilor de demult... Vîietul mărilor care-au
încercat cîndva în văzduhuri de piatră. Va-
lurile de-atunci sint astăzi creneluri pînă la care
nici brazi n-ajung... culmile unde strămoșii
noștri și-au ridicat cetățile lor de pază... Și unde
oamenii s-au întors de curînd, ca s-aducă din
nou culoarea și vîietul mărilor...
— Bravo, bravo, pentru început nu e rău!...
o persiflează cu voluptate, bătînd batjocoritor
din palme, întepat, evident, și de ghimpele ge-
loziei, Mircea Vrinceanu. Iar dacă mai continuă
așa, e de-a dreptul penibil!
Scena are loc chiar în fața locuinței din șan-
tier a directorului, dar, întîlnindu-l pe Dinu în
drum, Clina și Mircea n-au apucat încă să în-
tre în casă, ca să-și anunțe sozirea. Directorul
Vrinceanu, pe care Mircea i-l prezintă Clinei
„tot pe drum, pe drum, pe drum, de la Bicăz
începe”, îi va găsi aici, în fața barăcii, cioro-
vîndu-se și, după ce va afla, în treacă, că-n
rucsacurile lor enorme, înrămate în aluminiu,
au fost inghesuite și cîteva discuri „de ultimă
oră”, va hotărî, pentru toți, în stilul său decis,
caracteristic:
— Cred că vi s-a făcut, ca și mie, o foame
de muzică! Haideți în casă, că ne-așteaptă o dorbă,
ca-nă beznă... Să n-o lăsam să clocască, pînă
se crapă oala!... Varyara, scoate untura de pește,
mamă! Ți-a venit feciorul acasă... Ți-a venit
inginerul cel mic... Nici n-am avut încă timp
să-l felicit pentru ispravă... E slab ca un țir.
Ar vrea să cred că s-a omorît învățînd pentru
examen. Dar eu cred mai degrabă că a transpi-
rat pe la dincoace și-acum are discoloca la el!
Decamdată, toate aceste replici, și multe al-
tele, sint rostite în jurul unei mese lungi, aflată
într-una din sălile clubului constructorilor de la
Siriu. Ele fac parte dintr-o piesă de teatru in-
spirată din viața lor, și scrisă anume pentru ei.
Evenimentul, pentru că chiar despre un eveni-
ment este vorba, a și început, de la început, un en-
tuziasm unanim. Chiar dacă momentul real, pe
care-l trăiesc acum constructorii de la Siriu,
este unul de maximă tensiune. Aici, numără-
toarea inversă, pentru punerea în funcțiune a
celui dinti hidroagregat care, instalat în cen-
trația subterană de la Nehoișu, va produce în
triumf al omenirii, nu asupra naturii, ci în
consens cu puterea și dărnicia ei fără seamăn.
Cei care s-au strîns acum, la ceas de seară,
în jurul mesei lungi din sala clubului vin direct
de pe șantier, de la locurile lor de muncă. Nici
n-au avut timp să treacă pe-acasă, să-și des-
calce cizmele, să-și lase salopetele. Inginerul
Costin Mătache, care-l „întrupează” pe direc-
torul Vrinceanu, are doar treizeci și doi de ani,
dar, așa cum singur mărturisește, nu-i va fi
greu să „joace” rolul unui bărbat cu vreo două-
zeci de ani mai în vîrstă. Pe șantier, răspunde
de controlul de calitate al lucrărilor galeriei de
aducțiune de la Casoca, de fiecare centimetru
cub de beton turnat aici, „răspunde” cu capul
— îmi explică cineva — pentru rezistența con-
strucției”, și această uriasă răspundere îl mai
adaugă vreo zece ani în plus la vîrsta înscrisă în
actul de naștere. Pentru „celălalt zec” va tre-

bui să apeleze, firește, la ajutorul cosmeticii.
— Teatru imi place, mă reconfortează, imi
mătursește el. Cînd intru în pielea personajulu-
lui pe care-l interpretez, sînt pur și simplu de
mine. Și toată oboseala unei zile întregi de
muncă se risipește parcă dintr-odată. Devin,
pur și simplu, alt om.
— Cum îl „vedeți” pe directorul Vrinceanu,
cărui îl veți da trup și suflet pe scenă? Îl în-
treb. Veți reuși, oare, să creați un personaj
convîngător?
— În această privință, lucrurile sint cît se
poate de simple, mă asigură Costin Mătache.
Îl cunosc, cred, destul de bine pe directorul real
al Antrepriizei noastre de la Siriu, pe inginerul
Cornel Andrei, un om cu adevărat excepțional,
unul dintre cel mai mari specialiști în con-
strucții hidroenergetice pe care-i are țara asta
și, în plus, un om cu inimă mare, apropiat de
toți cei cu care lucrează și gata oricînd să se
bată nu numai pentru obiectivele șantierului, pe
care le urmărește cu maximă exigență, dar și
pentru nevoile firește ale constructorilor, pentru
condițiile de muncă și de viață ale celor care,
așa cum o spune mereu, ridicînd aici, pe Valea
Buzăului, un asemenea „munte” în calea apelor,
rivalizează cu natura, în creație, în dănuire, în
brazii.
— În 1985, cînd s-au rupt norii departe, dea-
supra Clucului, și-au venit apelle mari, gata
să treacă pe deasupra barajului, directorul no-
stru, inginerul Cornel Andrei, a stat patru zile
și patru nopți pe metereze, fără să-și pără-
dească cîmpul și poruncind scurt, în dreapta și-n
stînga, ca un adevărat comandant de oști... ne
spune maestrul Vasile Roșca, prezent și el, în
calitate de „leader” sindical, la repetiții, în sala
mare a clubului. Bustenii și bolovanii aduși de
ape blocă, într-o oarecare măsură, gura de
scurgere, și-atunci trebuiau efectuate, cu mare
grijă, din cînd în cînd, lucrări de dinamitare a
lor. Unii începuseră să dea semne de-ngrijo-
rare. De aici și pînă la înscarea unei panici ge-
nerale, pe care cu greu ai mai fi putut-o stă-
pîni, nu mai era decît un pas. Pentru că ochii
tuturor priveau cu teamă către colonia muncito-
rească, aflată chiar dedesubtul barajului.
Și-atunci l-am auzit pe directorul nostru tut-
bui: „Voi nu știți cum a fost construit acest
baraj? Voi nu știți cît suflet a pus în el fie-
care? Atunci cum vă puteți îndoi de forța,
rezistența lui?” Și-a rămas acolo, pe culmea
cea mai înaltă a barajului, hotărînd tot ce era
de făcut în momentele acelea de cumpănă. Și
toată suflarea din șantier a rămas alături de el.

CA ÎNTR-O SALĂ DE CONCERT

Mircea Vrinceanu, fiul directorului din piesă
și iubitul Clinei, este interpretat chiar de un in-
giner stagiar, așa că, în cazul acesta, Iustin
Cloanță, absolvent al Institutului de mine din
Petrosani, nu va trebui „să-și compună” o altă
vîrstă. Doar o altă biografie. Pentru că, dacă
„eroul” din piesă va crea, o vreme, ca totu-
și se cuvîne și va-ncerca „să tragă” spre munci
mai ușoare, sau, așa cum îl învătă un „bine-
voitor” (adversarul și antipodul moral al direc-
torului Vrinceanu), să nu treacă dincolo de
locurile pe care le poate străbate încălțat doar
în pantofii lui de oară, „eroul” din viață, adică
stagiarul Iustin Cloanță, transplantat aici, pe
Valea Buzăului, tomăi de pe melezgură biho-
re, s-a angajat, în schimb, încă din prima lui zi
de muncă de la baraj, cînd sosea aici cu încă
săptezeci și cinci de noi absolvenți ai unor fa-
cultăți tehnice, într-o înclătărie bărbătească și
continută cu greutatea vieții de șantier. El a
ajuns astfel, în al doilea său an de stagiatură,
șeful unui important punct de lucru — stația
de betoane pentru galeria de aducțiune, ampla-
sată într-un loc (Inselata), a cărui legendă, plî-
nă de farmec aspru, amintesc despre o cea-
tă de halucii care, pentru a păcăli poterele por-
tante pe urmele lor, își „înclătau” caii cu pot-
coavele bătute de-a-noaselea.
— Cei mai mulți dintre colegii cu care-am
venit a rămas aici, imi spune el. Îi veți găsi
peste tot, în cele mai „fierbinți” puncte de lu-
cru ale șantierului de la Siriu-Nehoișu. Și
unde nu sint acum, cînd ne pregătăm să în-
trăm în rețeaua energetică națională cu primul zeci
de megawați produsți de apele învalburate ale
Buzăului, asemenea „puncte fierbinți”
Clina, însă, Clina cea din viața reală a șan-
tierului de la Siriu, are cu cîtiva ani mai puțin
decît entuziasma Clina Cluceru din piesă. Dar

theodor damian

Patria

Patria este temelul eternei reînnoașării
Este odihna ochiului zăbătit
E sacrificiul scurs în temelie
Este adîncul fiecărui început.

Aici Cuvîntul se prefacă-n fapt
Și sufletul se-naltă-nluminat
Azi din petala florii-nșămîntate
O-ntraegă primăvară s-a durat.

Imn Transilvaniei

Transilvanie, candelă veșnic aprinsă
Pe Horia-l mai ustură rana incinsă
Durerea lui își hrănește lumina
În care ai toi prunci își află hodina

Transilvanie, sălaş de speranță
Luminid în adîncuri pe orice distanță
Vindecînd rana martirilor tăi
Ce te-au cîltorit clocotind în văpăi
Transilvanie, candelă cuib de căldură
Cum flacăra pătrunde materia pură

Așa ai pătruns în Istoria lumii
Purtîndu-b cu grijă pe brațe străbunii

Transilvanie, candelă o nemărginirii
Tălmăcirea a tainelor firii
Martirii ce ți-au ocrărit nestînsă făcîia
Ți-au sîmțit spre rodire de-a pururea glia.

Horea

Si-astăzi ne mai doare roata morții
Ce-o devenit altor dănuiri
Martorul s-o-nălțat pe cerul nopții
Și luminează marginele firii.

În oriceare jertfă-o iubire
Și în iubire Logosul suspînd
O, roata aceea tot se învîrtește
Și ne prefăce singele-n lumină.

La praznicul lui Horea, închinare
Un om a fost ucis pentru popor
Și roata morții-mpărăție mirare,
Ei a dat birul, El biruitor.

teatru

«Dialog fără martori»

— TEATRUL GIULEȘTI —

Piesa Sofiei Prokofieva se restrînge
la cadrul familial, încercînd radioara-
fiera destrămării, a ruînării cuplului,
a nepotrivirii umane, conjugale. Vor-
bind, desigur alții, despre copii și pri-
etenii care nu sint niciodată de fată,
dar care trăiesc intens prin zbuciu-
mul celor care-i readuc în prezent,
cele două personaje ale piesei con-
tinuează sînsușidul drum al sentimente-
lor, la cumpănă dintre obișnuită și
interes, dintre trăire autentică și e-
goism. Mîntîindu-se unul pe celălalt,
ascunzîndu-se unul de celălalt, pen-
tru a nu-și trăda vidul sufletesc, un
bărbat și o femeie își demonstrează
unul altuia neputința desprinderii de
trecut.
Spectacolul neus în scenă de Dragoș
Galotiu demarează cu imaginea unui
interior răvășit, în mijlocul cărăua, pe
un scaun, dormitează o femeie. Ușa se
deschide și un bărbat intră, gîndit, obiș-
nuit cu topografia casei, se introduce
în acest univers intim, otrăvit în jur
nesățul, fumid și tînsud mult, de
parcă ar prezăti condițiile nu stu căru-
lui final tragic de domeniul fiziolo-
gic (vezi Traviata) sau al oncologiei
(Anonimul venetian sau Love story-ul
lui Segal). Cum drama acestor două
personaje nu are nici o legătură cu
vreo determinată fizică, orice este
inutil, orice grafie pur exterioră —
care pot orienta spectatorul într-o

pe inteligentă) al Dorianei Lazăr. Pen-
tru ea fiecare cuvînt are greutate, fie-
care soaptă are încărcătură emoțio-
nală. Glasul ei are expresivitate și
forță și în registrul joaselor și al ac-
tuelor.
Cuplul de pe scenă nu atînce însă,
ca tandem actoricesc, emotia. Apro-
pierea celor doi interpreți rămîn con-
venționale, profesionale. Între Dorna
Lazăr și Virgil Andriescu nu apare
flacăra care iscă, nu se provoacă flu-
id magnetic care înaltă la unison e-
motional locul a doi actori aflați, fată
în fată, timp de două ore. Sineură,
Dorina Lazăr este tot timpul în vibra-
ție, dar atînterile cu partenerul de
loc — chiar în momentele tîndre —
rămîn uscate. Personajul lui Virgil
Andriescu (de la Constanța) este dur,
are asperități greu de imaginat pen-
tru un intelectual. Actorul aduce pe
scenă forța fizică și asigurare unui
om simplu, jocul lui rămînd tot un-
tural la vedere. Privirea incolită, in-
colind, pare tot timpul a unei liche-
re. Cînd vorbește rar și calm, vocea
actorului poate avea acuratețe și cu-
vîntele pot fi inteligibile. Pe fondul
irritării personale, cînd volumul su-
netelor trebuie să crească vocea își
pierde limezeasa, dicția devine de-
fectuoasă, intrerupînd continuitatea
percepției.
Cum dialogul se constituie pe două
tînur contradictorii de loc, unitatea
spectacolului nu se împlinesc. Poata
că un rulați mai îndelungat al jocului
în doi al celor doi actori va dimi-
nua vizibilul efort de îngemănare artiști-
că. Cum subiectul e vital, la îndemî-
na oricărui spectator, piesa poate fi
urmărită cu interes, spectacolul are
audiență, dar nu și eoul necesar.

Nicoleta Gherghel

televiziune

tv

Mama

Se frîmîntă, caută, se gîndește,
ascunsă, adîncă, nu căreumva să de-
ranjeze, să-i tulbure cu ceva pe ei,
copiii ei, gata să ajute, să-și dea to-
tul, de la bani la viață, de la timp
la suflet și gînd, căci ea e Mama,
mama cu M mare și poate spune, are
dreptul la clipa aceea de patetism:
„dar viața mea sint copiii și eu prin
ei am devenit nemuritoare.”
Ultima piesă de teatru a dramatur-
gului Octavian Sava, în regia tv
semnată de Eugen Todoran, a fost
înainte de toate un spectacol care a
mizat pe emoție. Două lucruri ar fi
de remarcat și ele au ridicat ștacheta
calității spectacolului cu un fel de
naturalece receptată ca atare de pu-
blice (succesul în rîndul telespectatoru-
lor a fost evident): replica textului și
calitatea distribuției.
Povestea acelei mame (obișnuite)
care și-a crescut singură copiii (trei)
și i-a crescut bine (iarăși un lucru
obișnuit, căci asta fac îndeobște ma-
mele, își cresc bine copiii), care-a
știut să-i sprînjie cînd erau în impas,
povestea „Mamei” creiona un personaj
care poate deveni antologic în dra-
maturgia noastră: această mamă
care-și sacrifică rinichiul pentru un

transplant făcut fiului ei, dăruindu-l
viață pentru a două oară, această
mamă care glumește cu o virtuală
noră, desoacă malentendu-urile re-
lației dintre fiica ei și bărbatul iubit,
calcă pragul unui vechi prieten ca să
aile resorțurile eșecurilor profesio-
nale ale fiului mare, această mamă
interpretată (era să zic, trăită) de
Leopoldina Bălănuță spune cuvînte,
replici foarte firești și tomăi de
aceea plauzibile; cu inteligență, cu
umor, cu suflet și istețime — „E
timpul să vă obișnuți cu plecarea
mamei” sau „în schimb, fără iubire
s-ar trăi trist și cenușiu”.
Schimbul de replici este vioi, alert,
cu efect, tipic, așa zice, pentru auto-
rul popular „Nota zero la purtare”
(Mioara): „Compașionea altei perso-
ne mă jignește”. Mama t: „Eu nu sint
altă persoană. Eu sint mama.”
Așa cum este el construit, „la ve-
dere” așa zice, personajul Eliza Bru-
maru sugerează și o doză de interlo-
rizare, savant, artizanal exploatăta de
acțiță. (Florioel: „Sînteți nemulțu-
mită de viața dumneavoastră?” Ma-
ma: „Asta n-am s-o spun niciodată.”)
Alături de Leopoldina Bălănuță,
alte cîteva interesante compoziții ac-
toricești: Eugenia Maci (Mioara),

feminină, jucînd grațios îndurarea,
Emilia Popescu (Florice) tonică, plî-
nă de viață, fermecătoare prezent,
Mihaela Cărligă (Alexandru), oportun,
cu o anumită căldură și sinceritate
bine găsite, încercînd să încerce cu
senzuri un rol mai schematic, Mișla
Gorea (Lucica) o acțiță foarte talen-
tată, parcă în așteptarea unor roluri
pe măsură și altele cîteva apariții care
ilustrau foarte expresiv cîteva figuri
contemporane: Tamara Băciuceanu
(în doamna Smărăndescu), Maria
Gligor și Adrian Georghescu (în pă-
rinții lui Alexandru).
Oportunitatea alegerii acestei piese
pentru reprezentare tv (redactor Lucia
Hossu Longhin) este evidentă. Pie-
sa lui Octavian Sava (ca atîtea altele
semnate de acest dramaturg precu-
pat constant de actualitate și de suf-
let) a găsit în Eugen Todoran regi-
zorul capabil să o pună în valoare,
găsindu-l modalități de a exprima
aceea franchețe a replicii bine ve-
nită, cucuritoare pe alocuri, situa-
țiile de viață care creau o tensiune
dramatică esențială teatrului. Am gă-
sit în Mama emoție, iubire, gelozie,
amîție, orgoliu, tristețe, teamă, sa-
crificiu, nădejde, de toate. N-am gă-
sit „singurătate”. Acest cuvînt în
piesa lui Octavian Sava nu există.
Din fericire. Căci ea era o pledoarie
implicită pentru încrederea și bucuria
de-a continua, prin copii, viața noas-
tră cea de toate zilele. O pledoarie
pentru viața adevărată, un cîntec
pentru Mamă, simplu, curat și ex-
presiv.

Cleopatra Lorințiu

tot atât de entuziasmat și tot atât de îndrăgostit de „Marea Sarmatică” este și ea. Și, în plus, cîntă alături de frumos, de convingător, de pătăș la pian, incită toți ceilalți au început s-o numim „solista” acum la serviciul tehnic. Manuella Rotaru — aceasta este numele fetei — a terminat în vara trecută liceul, la Bacău, a încercat apoi la Conservator și, în așteptarea examenului de peste-un an, s-a oprit aici, la Siriu, în creierul muntelui, la jumătatea drumului către casă, lîndu-și, cum s-ar spune, viața pe cont propriu. Lucrează acum la serviciul tehnic. Manuella Rotaru — aceasta este numele fetei — a terminat în vara trecută liceul, la Bacău, a încercat apoi la Conservator și, în așteptarea examenului de peste-un an, s-a oprit aici, la Siriu, în creierul muntelui, la jumătatea drumului către casă, lîndu-și, cum s-ar spune, viața pe cont propriu. Lucrează acum la serviciul tehnic. Manuella Rotaru — aceasta este numele fetei — a terminat în vara trecută liceul, la Bacău, a încercat apoi la Conservator și, în așteptarea examenului de peste-un an, s-a oprit aici, la Siriu, în creierul muntelui, la jumătatea drumului către casă, lîndu-și, cum s-ar spune, viața pe cont propriu. Lucrează acum la serviciul tehnic.

Tînărul de la volan — blond, subțirel, cu o privire extraordinară de mobilă — pare încă elev. De fapt, n-are decît nouăsprezece ani și este primul lui șantier. S-a născut pe undeva, pe aici, prin părțile locului, și cînd a descoperit mal bine ochii asupra lumii, ea luase de-acum înfățișarea unei lupte gigantice între oameni și munți, pentru ridicarea barajului de la Siriu, luptă în care mastodonții aceștia de oțel, cocoșiți pe roțile lor imense de cauciuc, își asumaseră rolul de vedete incontestabile. Opțiunea era deci făcută de timpuriu, alături de născut decît s-o-mplinească. Și fată-l acum pe tînărul Ion Dorobanțu, din Cozieni, stînd alături și încercînd să-i ajungă în măiestrie pe șoferi cu vechi state de serviciu pe marile șantiere hidroenergetice ale țării, precum Gheorghe și Vasile Neapru (tînchi și nepot), Ion Săndulescu, Traian Fieraru, Mihai Băbău, nume pe care Gheorghe Oană, energicul și imbușoratul șef al autobazei, ni le-a rostit, cu mindrie, dintr-o singură răsufare.

Între noi, în cabină, se află fîrtește și maestrul Vasile Roșca, un om cu timpurile albe, cu fața deschisă, cu vorba domoală. El este aici de aproape de la-nceput. Venit de la Porțile de Fier, dar, ca mai toți colegii săi de generație, și el a pornit-o, cu decenii în urmă, de la Bicaz. Acolo l-a cunoscut, de altfel, și pe directorul Antrepriizei de construcții hidroenergetice de la Siriu-Nehoișu, pe inginerul Cornel Andrei, despre care mi-a vorbit foarte mult, apoi prin intermediul de amenajare a barajului de la Siriu, baraj de anrocamente cu miez de argilă, au demarat pe la jumătatea lui august a anului 1974 — ne spune acum maestrul Vasile Roșca. S-a pornit, de la-nceput, cu tot sufletul și treaba înainta cu repeziune; cu mai multă deviere a rîului, apoi curățarea vechii albi, pînă la patul solid și sigur de stîncă, apoi prin metode straturi de materiale — argilă, nisip, pietriș de riu, blocuri de bazalt — așezate la temelie. Iar în acest timp, pe măsură ce oamenii — specialiști de tot felul — se-adunau de prin toate colțurile țării, ca să pună umărul, fiecare după puterile și priceperile sa, la realizarea acestui munte între munți, colonia noastră muncitorească, „orășelul” pe care-l vedeți acum ridicîndu-se în umbra barajului, pe malul cel mai înalt al Buzăului, se-nfiripa și el înecutul no-cetului. Dar nu trecuse nici anul de la debutul lucrărilor și-au venit, cum știți, inundațiile din '75, care-au măturat aproape totul în calea lor. Iar ce nu duseseră cu ele, la vale, umpluseră cu mil și pietriș, așa că totul trebuia luat acum de la-nceput. N-am văzut atunci pe nimeni mai mîhnit decît directorul nostru; dar, în același timp, nimeni nu era mai îndrîjit ca el, mai neobosit, mai nerăbdător să înăture stricăciunile aduse de dezlănțuite. Și-a avut și norocul, zic eu, să găsească în inginerul Dimitrie Dorosneac, șeful Brigăzii numărul unu, care construiește barajul, un om de o calitate rară, cu toată asprimea lui aparentă, dar inteligent și cu oameni, chibzuit și sîrîtor la necaz. Și barajul a crescut ca din apă, așa cum îl vedeți. Și-au venit din nou puhoșele, cum vă spuneam, în '78, dar muretele-aceste așezate de noi în calea lor le-a ținut atunci piept și-a aparat și întreaga vale a Buzăului de urmări cel puțin neplăcute, dacă nu chiar catastrofale. Ne-am luat, cum s-ar spune, revanșa.

— Apropos, intră în vorbă maestrul Vasile Roșca, n-ați vrea să priviți de sus, de la-nălțime, ca să vedeți cum arată barajul, acum, cînd jos, la centrala hidroelectrică de la Nehoișu, s-a-nceput mărșălașoara inversă? — Și astfel, programul dimineaței următoare rămîne definitiv stabilit.

O BRIGADĂ

După repetițiile, mai rămîn cîțva timp împreună cu soții Roșcu și cu tînărul al unor roșuri importante în piesă. Dar și cîțva care pleacă întotdeauna ultimii de-aici. Pentru că Vali este responsabilul clubului, iar soția sa, Victoria, are în grijă miile de volume ale bibliotecii.

Dacă m-ar întreba acum cineva cum trebuie să fie și chiar cum trebuie să arate un director de club și răspunde fără nici o ezitare: — Cum altfel, decît ca Vali Roșcu?

Dar, oricum ai lua-o, Vali Roșcu înseamnă, în același timp, și Victoria Roșcu. Sau, altfel spus, mi-ar veni greu să concep acum c-ar putea sau c-ar fi putut să existe și unul fără celălalt. Intr-adevăr, puterile-aceste sînt deosebit de puternice și de seducătoare și de captivante prezenta lor, pe care poți să îți imaginezi, dacă vrei, și ca pe un magnet extraordinar, de o construcție cu totul aparte, ai căruia poli se numesc, pur și simplu, Vali și Victoria Roșcu.

Pe ei încerc, și chiar reușesc, să-mi acopăr multe din „petele albe” ale documentației mele despre amenajările hidroenergetice de-aici, de la Siriu, despre oamenii cătărăți pînă-n creierii munților, ca să readucă în scurtă vreme aici, așa cum spune Cilina, „culoarea și vîietul mării”.

Pe boala imensă și-naltă, stelele clipesc lîmpede, ca-n mijloc de vîiet, iar de undeva, din văzduhul mirosind a rășini proaspete și a iarnă care bate la ușă, îmi năvălesc parca în urechi, ca niște valuri zbuciumate de mare, a-cordurile grave și luminoase ale unui fantastic concert de Bači.

De-aici, de sus, nu numai oamenii, dar și uriașele utilaje, răspindite de-a lungul și de-a latul barajului ori urcînd pantele vijelios înclinate, ce suie către cotele lui cele mai înalte și, deocamdată, mereu provizorii, par niște puncte minuscule, aflate într-o perpetuă și imprevizibilă stare de agitație. Cîi cîteva minute în urmă, instalații în cabina unei autobasculante de șaisprezece tone, plină cu pietriș de riu, atacam și noi una din aceste pante tăiate chiar în trupul barajului, escaladînd parca teapă cu teapă această piramidă inversă, cu virful înfipt în albia de granit a Buzăului.

De-aici, de sus, nu numai oamenii, dar și uriașele utilaje, răspindite de-a lungul și de-a latul barajului ori urcînd pantele vijelios înclinate, ce suie către cotele lui cele mai înalte și, deocamdată, mereu provizorii, par niște puncte minuscule, aflate într-o perpetuă și imprevizibilă stare de agitație. Cîi cîteva minute în urmă, instalații în cabina unei autobasculante de șaisprezece tone, plină cu pietriș de riu, atacam și noi una din aceste pante tăiate chiar în trupul barajului, escaladînd parca teapă cu teapă această piramidă inversă, cu virful înfipt în albia de granit a Buzăului.

Cu ei încerc, și chiar reușesc, să-mi acopăr multe din „petele albe” ale documentației mele despre amenajările hidroenergetice de-aici, de la Siriu, despre oamenii cătărăți pînă-n creierii munților, ca să readucă în scurtă vreme aici, așa cum spune Cilina, „culoarea și vîietul mării”.

Pe boala imensă și-naltă, stelele clipesc lîmpede, ca-n mijloc de vîiet, iar de undeva, din văzduhul mirosind a rășini proaspete și a iarnă care bate la ușă, îmi năvălesc parca în urechi, ca niște valuri zbuciumate de mare, a-cordurile grave și luminoase ale unui fantastic concert de Bači.

Fascinția jocului, grațioasa plîntură a imaginației creatoare, infintul univers al formelor inexistente dar posibile, iată seducătorul orizont al artistului din care s-au plîmădit toate miraculoasele instrumente ale „ucenicului vrăjitor”, care ni se relevă a fi astăzi Rolando Negoiță. Impresia cea mai pregnantă ce se impune privitorului, în cea de la primul contact cu lucrările expuse, este aceea de bucurie a ofrande artistice. Expoziția de la „Orizont” — sala Atelier 35 — se distinge prin subtila prețiozitate a meșteșugului baroc. Lemn, alamă, catifea, alături își dizolvă materialitatea imediată în neastîmpărul inventiv al artistului de primă mîna, care ni-l propune astăzi Rolando Negoiță. Lucrările au o asemenie coerentă expresivă, o atît de riguroasă individualitate constructivă și atîta credibilitate, încît te-ai aștepta ca în orice moment mina unui Tartini sau Vivaldi sau Scarlati sau Telemann să li ridice din prețioasele lor cutii sau suporturi (și acestea la rîndul lor, creații de o mișcătoare delicatețe a li-niei și finisajului artizanal) și să le anime cu suflul unic al emisiilor lor sonore. Mi-l închipui pe tînărul artist în intimitatea atelierului său de luter modern strîmîndu-și prin filtrele unor muzici interioare numai de el auzite, pasiunea inventivă a creatorului de forme cîntătoare ce este. Remarcabilă, în acest sens, este demonstrația ce o face cu acel „instrument”, pe al cărui grît, frumos modelat, artistul a înșurubut mai bine de o duzină de „cuiete de acordaj”, fiecare din ele fiind o probă de virtuozitate și expresivitate în planul inventivității formale.

Ceea ce a obținut artistul prin această experiență creatoare de speță rară este, înainte de toate, o împăcare a exuberanței celinene, ca și a întregii moteniri renascentiste, cu tendințele arhitecturii moderne din artele spațiale. Calitățile ortevricului, ale miniaturistului metalist ce s-a dovedit a fi pînă la această relevantă apariție a sa, l-au ajutat pe Rolando Negoiță să pătrundă cu dezvoltarea în lumea modernă creatoare. Chiar dacă obiectul tematic este de azi este doar un nevinovat, dar atît de anevoios, joc în atrăgătoare grădini ale închipirii.

La „Galateea”, Căitrom Gh. Bela revine în atenția amatorilor de artă cu o serie de reliefuli în metal — bronzuri și aliaje de aluminiu — ce se disting prin aceeași incitantă consistență alegorizantă, cu care ne obli-

Poeme de nicolae dragoș

Arme albe

Cuvintele, cuvintele — ploaie de sunete înțelesuri și neînțelesuri.

Cuvintele, cuvintele — arme pentru marșul prin vreme, corine de jucat sentimente.

Cuvintele, cuvintele — ploaie de sunete: trecătoare unele, eterne altele.

În apele lor, nestirșite, cași adîncimile, aundat pînă dincolo de risc, cu vînturile de a le afla și opri doar pe cele în care veșnicul toc și vorbește după voia ta.

Din copilărie

Veneau cu muniții-n tulnice schimbăți, Cu Matru linc luminindu-și cale Colindele... în ritmurile ancestrale Ningeau cu vorbe blînde prin Carpați.

Copacii-n alb, coroane de-mpărăți, Viu se nimbau sub stele pieritoare... Visleau prin ploaieri tîndu căprioare Și-n lunci de basm eram cu trupul doți.

Irazi de-o clipă, pentru viață frați, Credeam în roluri ce erau poveste... O vesnicie parca-n urmă este Și-n drumul ei ne află-ngemănați.

Un timp-legendă cînd eram purtați Prin cîntec spre strămoși pînă-n departe... Martorii eram la visul lor și parte Cum brazil-s parte Munților Carpați.

În umbrele cuvintului

Au asfințit sub pietrele veacului Arbori ai fosti, ostași ai ei... Legendă au fost acele apusuri Și nu o dată glorie.

Au asfințit sub pietrele zilelor mele Pe rînd, cuminiți și tragic, prea devreme, Înfrîni de vreme, nesupuși de ea, Prietenii ațoși în umbrele cuvintului Rămăși acolo statuar, eterni...

Nici-o legendă-aceste asfințituri ! Brutal, tășul clipei retezîndu-i, Încrămărit aerul și apa În ultim spasm spunîndu-l numai lor.

Ne-a mai rămas, prin ceasuri, trupul lor Ce fără ei părea înstrăinat — Un palid semn amăgitor și cinic.

A nins apoi cu bulgări de pămînt Peste un cer al lutului — o rană În care lacrimi s-au zidit nu trupuri Ca au trădat, lăsîndu-le să zboare, Priviri și vorbe-n tăcere.

Nici o legendă... Numai o durere, O rană singurînd tăcut sub clipe Săpînd în lutul vîietului priurii Prin care-ncet priviri și vorbe pleacă Să asfințească-n taină lîngă ei... Prietenii învinși și statuar, eterni.

Virșta

Te-nredpți încet, cu grea ștală, Prin labirintul altor virște Să-ți deslușești un timp ce-a fost

Un chip fragil, pictat cu umbre, Parcă din arbori și din nuri lîndu-și ochii, te privește...

E-o toamnă calmă, ideală, Ce-adună-n raclele de aur Aceleași tîncice cămori.

E-atîta pace ! Că nu știu Cum anii, numeșteți mai rar, Pînă amintire să-i cobori.

Scrisoare neexpediată

Sînt din trupul meu absent, Fuga nopții din prezent.

De mi-a dor de vrî-n dor Mîie de cîrd de cocor Sînc cu peana lîngă nori Unde poți să mori, să zbori, Uneor și-odeseori, De din seară pînă-n zori.

Urc în timpul scris cu brazi Drumul de la ieri la azi, Unde bot arpi straine Dînspre tine către mine.

Ele nu mă știu pe nume, Eu n-am nume a le spune.

Și mă-mbracă zid de piatră Nici tu nume, nici tu vaba.

Luna, trdnică, mă iatră.

Dezlegare

Frunză poți, nu poți să-mi spui Unde-i clipea ? Unde nu-i ?

Mă știu frunză călător Cu ghiuleaua la pictor.

Fac un pas din aliu-l fur Nu vîd lîmpede-mprejur.

Că de-atîta amintire Țes pînă-njenii-n drum fire.

Unu-l rup, altul mă leagă, Alerg noaptea, ziua-ntr-oagă.

Frunză poți, nu poți să spui Unde-i clipea ? Clipea nu-i !

Întoarcere din drum

Din nou în sat... Și de-i tîrziu nu știu Cînd, nerosită soaptă, își urcă gîndul drumul Pe lîngă apă cum argintul viu Din care curge rîu, spre ceruri, fumul.

Din nou în sat... Un șanț trecîndu-l blind Spre-o nu-i rîni cu umbra amintiri. Sînt anotimpuri multe, dormînd, În ale ierburii veșnice zidiri.

Din nou în sat... Urcînd cu ochii dealul Ce, altdată, munte îmi părea E primăvară și pe șanț podbalul A triumfat cu galbena lui stea.

Din nou în sat... Și dealul urias Îmi pare un pitic treclînd pe uliți... Copilărie, unde pleci și-ți lași Cămașa sfîrtecată în prea străine sulii ?

Nu puțin sînt acela care subliniază, în culturile moderne, contribuția formelor străvechi și propun drept concluzii pentru creație soluția arhaică, „arta neagră” de piatră, de ne-cumva formule încă necunoscute cum se cade usă cu acces indiscutabil la absolutul valorii. Însă tradiția acestei adevizuni nu-i recentă și dacă avem în vedere pe Brâncuși și Paciurea, pe Tuculescu, se poate zice că o valorificare românească a fondului autohton este posibilă și chiar recomandabilă. De altminteri, straturile de străvechime sînt aici în afară de orice îndoaială și contribuția lor la configurarea unei civilizații cu personalitate distinctă rămîne fundamentală. A găsi în arhaic și, mai încoace de noi, în antichitatea getică, în folclor, în medievalitatea și în tot ceea ce diferențiază pe români de alte geografii spirituale, un temel pentru o evoluție în termen propriu e pe deplin probabil și, în definitiv, asigură o continuitate de cultură.

Astfel de concluzii nu-s atît de rare pe cit s-ar părea la o repede ochire și atunci cînd ele se traduc în creație, și încă în planul valorilor neperisabile, opțiunea e și desăvîșirea lăudabilă. Iată, dar, o experiență demnă de tot interesul, a cărei însemnătate depășește semnificațiile curente, aparținînd picturii lui Petru Petrescu, autor al unei recente expoziții de xilografură (la sala Dalles), pe care o putem socoti cu adevărat un eveniment. Artistul e, la drept vorbind, matur și ascunde o activitate continuă și îndelungă, începînd cu grafică și cu uleiuri (foarte ingenioase, de altminteri) și, la vremea lor, apreciate de nu puținii. Însă, de la o vreme încoace, Petru Petrescu (care

Din nou în sat... Și-n timp ce dealul scade Mă nălț să caut dincolo de creste : Văd anii înlestați în cruciate, Aflu ce-a fost, nu află cît mai este.

Din nou în sat... Eu însumi deal și riu, Afîndu-mă, la ele-n ziduri prins Zidit pînă la glezne, pîn'la briu Ca-n basme vechi, captiv de necuprins.

Din nou în sat... Un stol împărătesc Aduce-n unghi eternul anotimp. Prin amintiri înving și astîntesc Și dealul și izvoarele-mi sînt nimb.

Mă simt al lor, de dincolo de timp.

Lîngă o fotografie veche

Se întornează peste cimitire, Coborât morții scara de servici Demult opuși în ierburii, licurici, Trăiesc lumina-n veche amintire.

Unde se duc grăbiți și importanți, Uitănd de lume, arborii uitiind, Cu pași solenni de pasnic împărăți, Parcă închiși în raclea unui gînd ?

Un rege Lear și-o gravă Daxdamonă Își sprijină legenda în cruci, În timp ce părăsita anemona Își răsucește timpla sub uluci.

Cohorte ne-ntrerupte umplu veacul Cu schelării din trupuri sinonime, Plîndu, prin timp, cum nufierii pe lacul Îndoașate-n anonime rime.

„Trecutu-i o bonală melodramă ? — Te-ntrebi, cînd Hamlet pune întrebări, Cînd îți desprind blîndețea vag din ramă Bunicii coborînd aceleași scări...”

Cînd se-ntornează peste cimitire, Cînd pubere-s în ierburii licurici, Legendele-astîntesc în amintire Cu ochii cuvîștorii bunici.

În clipă

Trăiești în clipă din necesitate Cînd orologul inimii împarte Viața ca pe-o piine în felii : Azi, ești aripă... Mîine, n-o să fii,

Cînd relativ e totul și-atît de trecător Și cînd noiv visează, în noaptea, vechiul ceas Cum că a fost cîndva, demult, în viitor Un fel de prinț trăind un veșnic azi.

Trăiești în clipă... Alții mor în clipă — Hazardul cum subjugă, cum e jude. Cînd ritmul inimii — sublima ei risipă ! — Vorbește-n piept și-n stele se aude.

Trăiești în clipă din necesitate Și relativ e totul și-atît de trecător, Cînd clipea bate-n inimă intru eternitate Parcă-ai trăit demult, vinat de vîitor.

Destin

Din picturi celebre, din cuvinte traversînd grauriile lumii, Acuri, prin virște, imaginea clasicului sacrificat pentru credința-n idee, (nu are, acum, importanță, dacă drumurile lui se-nlînesc cu drumurile adevăraților ori se lasă amăgite de aripi iluzorii).

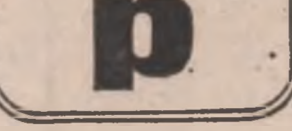
Ei urcă anevoie, înfrîngîndu-și geomătul, cu invizibilă spadă a demnității, Urcă, sub povara credinței, și Golgota nu se mai sfîrșește.

Acum, cînd cuvîntul încearcă a ajunge pînă la simbolul jertfel întru credință, demult, pe Golgota nu mai e trupul, grav purtîndu-și răstîgnirea, pentru că punea mai presus de moartea singelui drama ideii.

Ei a devenit, demult, pămînt, abur, pădere, aripă, vis. Golgota însăși a traversat metamorfozele veacului, devenind aproape de nerecunoscut, dacă, privind-o atent, n-ai vedea cum urcă-aripă neagră de pasăre-n zbor — povara credinței în idee, în mit, fără a ști că, demult, cel condamnat povara s-o poarte a rămas amintire, idee, simbol, deși tot mai des, tot mai mulți înclinați sînt a crede că sacrificatul nici n-a existat, inventat fiind pentru povara ideii, numai ea existînd.

Restul e narațiune, săracă invenție pentru a putea înțelege, mai tîrziu, drumul spre esența sacrificiului.

plastică

Fascinția jocului, grațioasa plîntură a imaginației creatoare, infintul univers al formelor inexistente dar posibile, iată seducătorul orizont al artistului din care s-au plîmădit toate miraculoasele instrumente ale „ucenicului vrăjitor”, care ni se relevă a fi astăzi Rolando Negoiță. Impresia cea mai pregnantă ce se impune privitorului, în cea de la primul contact cu lucrările expuse, este aceea de bucurie a ofrande artistice. Expoziția de la „Orizont” — sala Atelier 35 — se distinge prin subtila prețiozitate a meșteșugului baroc. Lemn, alamă, catifea, alături își dizolvă materialitatea imediată în neastîmpărul inventiv al artistului de primă mîna, care ni-l propune astăzi Rolando Negoiță. Lucrările au o asemenie coerentă expresivă, o atît de riguroasă individualitate constructivă și atîta credibilitate, încît te-ai aștepta ca în orice moment mina unui Tartini sau Vivaldi sau Scarlati sau Telemann să li ridice din prețioasele lor cutii sau suporturi (și acestea la rîndul lor, creații de o mișcătoare delicatețe a li-niei și finisajului artizanal) și să le

Forme cîntătoare

anime cu suflul unic al emisiilor lor sonore. Mi-l închipui pe tînărul artist în intimitatea atelierului său de luter modern strîmîndu-și prin filtrele unor muzici interioare numai de el auzite, pasiunea inventivă a creatorului de forme cîntătoare ce este. Remarcabilă, în acest sens, este demonstrația ce o face cu acel „instrument”, pe al cărui grît, frumos modelat, artistul a înșurubut mai bine de o duzină de „cuiete de acordaj”, fiecare din ele fiind o probă de virtuozitate și expresivitate în planul inventivității formale.

Ceea ce a obținut artistul prin această experiență creatoare de speță rară este, înainte de toate, o împăcare a exuberanței celinene, ca și a întregii moteniri renascentiste, cu tendințele arhitecturii moderne din artele spațiale. Calitățile ortevricului, ale miniaturistului metalist ce s-a dovedit a fi pînă la această relevantă apariție a sa, l-au ajutat pe Rolando Negoiță să pătrundă cu dezvoltarea în lumea modernă creatoare. Chiar dacă obiectul tematic este de azi este doar un nevinovat, dar atît de anevoios, joc în atrăgătoare grădini ale închipirii.

La „Galateea”, Căitrom Gh. Bela revine în atenția amatorilor de artă cu o serie de reliefuli în metal — bronzuri și aliaje de aluminiu — ce se disting prin aceeași incitantă consistență alegorizantă, cu care ne obli-

nuse din anterioraile lui apariții expoziționale. Sculptorul are disponibilități evidente, recunoscute de altfel, pentru discursul plastic de tip narativ. Fiecare lucrare a sa se recomandă a fi „cîntătoare” cu războșoare metodă; privitorul este provocat să călătorească, atent și permanent lucid, prin labirintul simbolurilor sale. Sculptorul are chiar un fel de voluptate a incifrării lor, dialogul vizual se leagă anevoie, tensiunea comunicării se consumă undeva, dincolo de expresia imediată a formelor, în spațiul bînuit doar și glaci al ideilor. De aceea, reliefuluri lui nu se lasă lesne descifrate, deși, la o privire mai superficială, ele ne-ar putea surprinde prin decorativismul lor înfîinsec. Adică, pot fi tratate ca orice piesă de podabă interioară, deși, limitată numai la atît, lucrările sale își pierd repede valoarea, aceasta rezidînd, înainte de orice, în suma, mereu gravă, a gesturilor și semnelor plastice, pe care sculptorul le clădește cu obstinată migală în jurul unui gînd.

Însatisfacția ce ne-o exprimăm, de această dată, este legată de un amănunt extraplastic. Și anume, sculptorul face imprudența să-și anticipizeze cumva, mult prea devreme, propria retrospectivă. Căci, nu altceva s-ar putea desluși din selecția sa ultimă de la „Galateea”, în care, cu excepția a patru sau cinci lucrări inedite (ce propun o posibilă nouă tendință stilistică în arta sa, dar greu de definit și aceasta în termeni definitivi datorită sărăciei argumentelor existente), toate lucrările au mai fost expuse cu diferite prilejuri sau sînt reluate în variante reactualizate. O lipsă de prolificitate sau numai graba de a expune cu orice preț, îl mențin, deocamdată, pe sculptorul la stadiul promisiunilor încă neonorate.

Corneliu Antim

Straturi arhaice

era și rămîne un excepțional colorist) a descoperit un strat de arhaicitate fundamental, acela al Cucutenilor și năzuiește acum a-l comunica în limbaje moderne. Om de extracție moldavă, de la Piatra Neamț, unde geometria s-a conservat în ceramică, pe covore și pe alesiături, Petru Petrescu se așază, prin aceasta, într-o tradiție majoră care nu-i doar „a locului” ci și a unei geografii întinse, aflată la conjuncția Orientului cu Oc-

Artur Silvestri

CONCURSUL RESURSA

astăzi, acest cuvânt înalt și dedicat lui Nichita Stănescu. De ce? Se vor întreba unii, uitând sau prefăcându-se că uită că unul dintre marii îndrumători ai iubitorilor de poezie a fost chiar acest poet. Ușă deschisă tuturor celor care vroiau să-și lăture în inimă, Nichita a fost un deschizător de drumuri pentru tinerii imblinzitori de cuvinte, astăzi, mulți dintre ei, poezi în toată firea. Pentru că El, Poetul, nu primea numai scrisori înghesuite cu poezie, ci și chiar și pe semnatarii lor, liniși și fidei, cionăcând pentru așa poezii înaltă și frumoasă (pe Glasgow) la orice oră din zi și din noapte. Și de fiecare dată, neobosit, Nichita își desfășura larg mișcarea ca să-l cuprindă și să-l bată pe umăr pe îngrozitul său admirator.

Bătrâne, zicea El, mai așteaptă puțin, puțin! să termin „impersonalele” (Nichita avea un plan fantastic, vroia să arunce în lume cu poezii de-ale sale nesemnate care să ajungă în fondul de aur al folclorului românesc, vroia, ca să spunem așa, să fie adona celui dinții care va fi aduna versurile Mioritei la un loc, ael mare, genial anonim care nu și-a revendicat niciodată paternitatea baladei.) După aceea eu n-am să mai scriu, ai să scrii în pentru că ai talent cu carul, est, așa zice dintr-un fel, mai talentat și decât mine.

Cu asemenea cuvinte pe cap, debutantul abia de se mai ținea pe picioare, în timp ce Nichita îi suridea subțire, din Ploiești. Au trăit mulți din generațiile lui, dar aceasta, astăzi, nu mai are absolut nici un fel de adevăr în ea, pentru că astăzi Nichita, fermecătorul Nichita, nici nu mai este.

Ar fi împlinit, ar fi împlinit, ar fi împlinit... Nu știu ce-i ani, pentru că singurul de la care ne-ar plăcut să aflăm și odihnește tot în fel de adevăr în ea, până la gât Eminescu, sub țel. Nouă ne place însă să ni-l închipuim viu, numai viu, auzindu-l vocea sa atât de misterioasă, întoaceana, chiar și cind îi spunea cî și ora.

Bătrâne, să știți că a băut de orele X (ies) și omul nostru negru n-a venit. Adică era trecut de 10, oră la care obișnuia, citeodată, să apară în ușa lui a tinăr subofiter de artilerie, din Ploiești, cu un leano de poezii într-o mână, în cealaltă. Dar ce să mai însemne asta, astăzi, cind de la sărbătoarea zilei de naștere a Poetului lipsește un singur invitat: Nichita.

MAGDALENA POP (MARIA MAGDALENA PETER), București: În primul rînd, să știți, numele e mai frumos decît pseudonimul ales. Tot în primul rînd, să știți, că scrisoarea d-voastră a răcit veni îndelungată. Dar, mai bine mă țirziu decît niciodată. Mai ales cind totul se sfîrșește cu bine, cum s-a întimplat și în cazul d-voastră. Deci, ne-a plăcut „Schită pentru o desăvîrșită” pe care o recomandăm spre publicare. Dar să ne la a paritie, am dor să reconfirmăm, trimîndu-ne și alte încercări. Doar cu o singură floare...

AMUZA MARIAN, Roșiori de Vede: Textul pe care ni l-ați trimis e de fapt o confidență, o scurtă autobiografie. Acum, cind, bănuim, ați terminat de mult clasa a XII-a, reveniți cu altceva, mai aproape de literatură. Da?

IGOR TEODOSIE, Constanța: Pentru o singură pagină de căut decît scrisă pe o singură parte nimeni nu poate jura că areți sau nu talent. Ceea ce e sigur e că aveți 18 ani și aștept, cum scrieți, autohidact. Așa e, să mai așteptăm.

MARIANA BODOLICA, Iași: Scrisoarea e veche, chiar mai veche decît altele la care v-am răspuns. Dar, iată, reproducem un fragment din „Scrisori”, cu care vă înțelegem și vă înțelegem să perseverați: „Cineva, virsta ne schimbă uneori așii de mult; uneori uși că ai fost copil, ai impresia că te-ai născut așa, mare. Și totuși sînt unele fleacuri care-ți rămîn adine irradăcinate. De cind mă știu prima ninsoare m-a scos din minți. Cind eram în clasa a III-a m-a simțit așii de uclu de gură. Ca și mrosul aca special din martie și aprilie. Un miros de verde, de pămint, de viață trezită. Cind mă scaldam, aveam senzația că inot în vis, lăsîndu-mi trupul să se odihnească pe firul apă; ochii și se imbată de apă cere. Pe pietele apă se fîrîmțeau în boabe limpezi. Oare unde sînt acum aceste pietele de pe mal, ce-și clătesc părul în unde. Și, mai încolo, creșe tufisuri sălbatice cu poame roșii, ca niște cereale. Uneori imi apare în fața ochilor „plaja mea”, dune de nisip, pietre coluroase, arbuști cu ramurile contorsionate. Pietrele se asemănau cu o cîrădă orfă brusc din goană. Citeodată mă văd chiar și pe mine cum alerg, bronzată, înspre valuri; creștele inspuimate le înghit și le azvir din nou afară, valurile mi le trec printru degete. Si cu nisipul mă împletisesc; e simt în păr, în urechi, în ochi, imi serșește printre degete. Cind mergeam la prieteni, Poetul că ameniți înșe și după alte lucruri. Mult mai multe. Dar nu se poate trăi nici fără asta. A aprinde focul la țară e un adevărat ritual sau cel puțin așa imi place să cred: că oficez cind aprind focul. E o înțelegă poveste calmă și îmbietoare în gesturile mi și potolite în care alegi resursă și după veștezi apoi naure treptat a flăcărilor. E de dorit uneori — atunci cind sînt un pachet de nervi și de sfîrșea — să caut să așcut muzică, eii mai multă muzică. O muzică în stare să mă prefacă într-o ată, într-un fir de păianjen. Tocmai într-un fir de păianjen, pentru că e-ași de subțire și frumos înțeles și înțeles rău. Mă gîndesc că nu numai pereții zoi, înspăimîntători de goi, ne apasă, ne apasă goală dintr-o privire pustie. Nu există „n-am ce face”. Cea mai pusilloare monotonie rămîne aceea care se consumă în planul existenței noastre spirituale. Într-unul, înțelegem și înțelegem că e trîi teropit la marginea lumii, a veretea resemnat, bătut de vîntul lui „ce-o fi să fie”, și a ascunde în cămara „cuminjeniei” tale, ca și cum ai trece tipit pe cărarea vieții, de te-am să nu te vadă alții ochi!”

NICOLAE VLADUT, București: Ne împărțim câteva din impresiile d-voastră muzicale și literare. „Muzica trezește în suie imagini care pot fi uneori negrăit de frumoase. Aceste imagini se pot organiza în așa fel încît să constituie o adevărată poezie”.

DECEBAL SEUL, Izvorul Sucevei: Așteptăm să confirmăm, cu alte cuvinte, să vă apropiați de visul oricărui aspirant la gloria literară: cartea de debit.

HIE LIPOVEANU, Brăila: Scrieți precurat (?) în loc de „responsabil”, „reporter” în loc de „reporter”, „apărător” în loc de „apărător” ș.a. Am înțeles că dumneata ești de la țiar, se adresă resp. de cheming bărbatului tinăr ce se pregătea să ocupe un loc la o masă pe care mai persistau încă două-trei halbe goale”. Nu mai trimiteți decît n-aveți timp să scrieți unele cuvinte în intragime.

CĂLIN SURPĂCEANU, com. Nedelea: Numele d-voastră imi este cunoscut din „Intrușul” lui Marin Preda. Pacat că doar ați, „Cine a fost de vină?” fiind o melodramă subțire, aproape de mahala (vezi versurile adresate Anetei, „o fată frumoasă, copolentă (?) plină de viață”, scrie pe spatele unei fotografii: „In amintirea anilor ce trec / păstrează copia și a tuie originalului” etc.). Nu, nu.

ȘTEFAN D. ȘTEFAN, București: Impresiile noastre asupra fragmentului de roman pe care ni l-ați trimis sînt proaste. Saboane, lozinci, călări... Deci, vedeți-vă de munca d-voastră ale cărei roade cred că sînt cu mult mai bune.

Julian Neacșu

Concurs de creație dramatică pentru șoimii patriei, pionieri și școlari

Consiliul Național al Organizației Pionierilor, în colaborare cu Consiliul Cultural și Educației Socialiste, Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România și Radioteleviziunea română, organizează concursul de creație dramatică pentru șoimii patriei, pionieri și școlari.

Concursul are menirea să contribuie la stimularea creației dramatice pentru copii și la realizarea unor lucrări cu profund mesaj patriotic, revoluționar, pătrunse de un puternic caracter mobilizator, inspirate din viața copiilor, din activitatea desfășurată în cadrul Organizației Pionierilor și Organizației Șoimii Patriei, din activitatea cultural-educativă și sportivă creată în cadrul școlii sau mai mult lucrări inedite, nedifuzate anterior și neprezentate la alte concursuri.

Lucrările prezentate în concurs trebuie să cultive dragostea și recunoștința șoimilor patriei, pionierilor și școlarii, a tuturor copiilor față de patrie și partid, sentimentele de înaltă precizie față de trecutul de luptă, revoluționar și patriotic al poporului nostru, de mîndrie și respect față de minunatele realizări obținute în cea mai glorioasă epocă din istoria patriei. Enea Nicolae Ceaușescu, să contribuie la educarea copiilor prin muncă și pentru muncă, la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a acestora, să promoveze înaltele valori morale ale societății noastre, umanismul socialist, spiritul revoluționar, sentimentele de respect reciproc, eroismul și pasiunea în muncă, cinstea, onența, respon-

sabilitatea, demnitatea, principiile etici și echității socialiste.

Concursul se organizează pe patru secțiuni:

- a) Creație pentru teatrele dramatice pentru copii;
- b) Creații dramatice pentru teatrele de păpuși;
- c) Creații dramatice pentru formațiile de teatru din școli și C.P.C.P.
- d) Scenarii de film, televiziune și dramatizări de opere literare pentru copii.

Concursul este deschis tuturor creatorilor, membri sau nemembri ai uniunilor de creație, societăților și cercurilor literare, care pot participa cu oarecare succes la concursurile organizate anterior și neprezentate la alte concursuri.

Lucrările prezentate în concurs nu se înapoiază.

Pînă la 3 iulie 1988 lucrările vor fi expediate pe adresa: Consiliul Național al Organizației Pionierilor, str. Onesti nr. 6-8, sector 1, București. Lucrările expediate vor purta un motto și vor fi însoțite de un plic închis pe care va fi înscris același motto și în care se vor menționa numele, prenumele, adresa autorului.

Consiliul Național al Organizației Pionierilor va acorda premii și mențiuni.

Lucrările premiate vor fi publicate și difuzate în rîndul pionierilor și școlarii, în școli și case ale pionierilor și șoimilor patriei.

CUMPANA Așchii

I. Dintr-un eseu, semnat de Radu Florian, în România literară (17 martie, 1988): „Actul de cultură are impact social numai în măsura în care semnificația sa se revărsă și pătrunde în formele praxisului uman, devine praxis. Filozofia de factură modernă a veacului a avut doar parțial sau n-a avut deloc conștiința că raportul său cu critica la procesul istoric reprezintă condiția obligatorie a realizării influenței sale morale, fără de care ea și-o pierde ajungînd să legitimeze toate avaturile istoriei. Lipsa de răspuns la cîteva din cele mai dramatice întrebări și dileme existențiale și etice, provocate de istoria veacului, derulează, scriu, responsabilitate a filozofiei la neîmplinirea unui rol ce-i revine indiscutabil”. Cuvinte grave și înțelepte!

II. Întrebat de Gabriel Rusu: „În care gen anume sînt, după opinia dv., cele mai mari realizări?” criticul Alex. Ștefănescu răspunde, fără să ezite: „În mod indiscutabil, în poezie. Aici avem noi valori de nivel mondial. (...) Culema este că în proză — adică într-un gen cu mai mari șanse de circulație universală — nu excelăm în momentul de față”. (Suplimentul literar din 19 martie, 1988). Și eu care credeam că nu poezia, nu proza, ci critica noastră are o valoare mondială... Nu este ea responsabilă de propria ei valoare, în măsura în care este responsabilă de valorile pe care le propagă?

III. Contractul cu diavolul este o temă majoră, exploatată și în poezie și în proză într-un timp îndelungat. De la o vreme, teritoriile au fost împărțite: proza este atentă la contractul cu diavolul, poezia este atentă la contractul divin și amîndouă sînt cuprinse în contractul social.

IV. Fănuș Neagu (Scenaun singurătății, Ed. C.R., 1987). Un talent formidabil. Personajele intră și ies din scenă cind vor, într-o dezbateră continuă și toate vorbesc aproape genial, toate au obsesia metaforei genitive. Prevalen-

ză atmosfera noturnă ca în poezia romanticilor, luna e nod cap de pește cind cap de viață, multe animale cunoscut sau imaginate sînt proiectate pe cer într-un ritm în stare să trezească gelozia unui presăstigator fanatic. Nu există o poveste, un liric epic, dar există aproape tot altele povesti, cîte pagini, povestile se înghesue în oile la mulsorare iar în rîndul lăptelui în găleată, mingiat de degetul cel mare al ciobanului, se aude în toată stîna, pe toată valea, clarin virtutei săciorului și înștește cîinii. Cartea e uimitoare, frenetică, dă pe de lături, ca o căruță plină cu metafore care se răstoarnă la toate răscurile. Autorul o încercă din nou și pornește mai departe și se tot duce și se tot duce... (Din cartea „Un poet printre prozatori”).

George Alboiu

Grafică de Adriana Bodeanu

mai auit (fără argumentele sînt mult mai numeroase) și tot am putea spune că „Almanahul oștiri” este o apariție remarcabilă.

Almanahul „Pentru patrie”

Apariție ajunsă a fi tradițională și împinșată, întoaceana, cu un interes leșit din comun, Almanahul revistei „Pentru patrie” se deosebește intructiv, la ediția lui pentru 1988, de cele anterioare, printr-o excepțională participare scriitoricească, una dintre cele mai impunătoare care se pot regăsi în mulțimea de tipărituri de acest fel apărute în vremea de pe urmă. Desigur că accentul pus pe dimensiunea propriu-zisă literară nu turbură organizarea specifică și materia obișnuită pe care almanahul „Pentru patrie” le are, cîteva din secțiunile lui fiind dedicate reportajului social, măturilor de istorie contemporană și, în general, unei publicistici foarte vii, inteligente și, la drept vorbind, pasionate. Contribuția literaturii merită, repetăm acest lucru, să fie remarcată, probă că „pentru patrie” militează conștient lucid scriitoricești și că, încă o dată, componenta patriotică a creației rămîne fundamentală. Se înțeleg, astfel, aici poeme și nuvele semnate de Nicolae Dan Frinteală, A.I. Zănescu, Mircea Micu, Eugen Teodoru, Olimpia Ungheara, Eugen Frunză, Corneliu Vadim Tudor, nume cunoscute în literatura română de azi și, de asemenea, încercări aparținînd unor poeți și prozatori din promoții mai tîner, cum ar fi Victoria Bucur, Ion Dițoiu, ceea ce înseamnă că evoluția unui fenomen este prezentată în chip pe deplin corespunzător. Realizare indiscutabilă a genului, Almanahul „Pentru patrie” este o reușită.

A. S.

Odă senină

Suntem mai tari ca munții ne limpezim ușor și înem fiecare planeta ca un dar și dacă nu-i decit un strop fragil de rouă ea ne-a adus pe lume și ea ne este nouă

și loc de încercare și loc de piramidă cit timp putea-vor ochii în ochi să se deschidă cit timp vor mai fi gînduri în gînduri și mai fie aici vor fi și oameni mereu la temelie

Ion Nicolescu

florian dan

Fotografie

Sintem clipiți din sumet de vioară Sînd încet prin degete parfumul Cum floare mersată de țigări își surpă-n urmă aorul cu humul...

Doar frig stelar învîrșotat în oase Doar zile lungi mîncate de lumină ne mai omni-n țărmele rămasă această tristă, vîștedă rugină...

Ce va mai fi, vom ști-e niciodată în alte clipe repezi, migrațoare; Fotografie-într-o clipă învîrșotă e chipul vremii care ne mai doare...

De dincolo de somn

Dorm între umăr și ochi; între scoică și melc; Dorm strîm de o calată slăvea, de un număr ce se-mparte șer, în vîntele toate-ale trupului meu cind pe degete merg.

Dorm pipăind aurul de a parte și de cealaltă, cu fibula oșezilor de calcar brumot; și ingeri mîncate de anpi jumătate Vîșnesc peștii din mîntele toate ce-n ele s-au întorsat.

Vîșnesc peștii cu șiere arse de daltă, pînă-n ansăoarea pînzilor groase. Sau pînă-n semnalul nebunilor în os unde dorm și mă adorm din nou lîngă jumătatea mea, cealaltă.

Cintec de toamnă

Paseri pitice imi adorm în oase, pe aripi lungi de pene fîmînde și drumul lor ascunde două case sub potru mini cu degete flămînde...

Aoii, minut lîngă minut, — ce lungi minute l, — pe muchii de lumină umblă, încă, iar trupul-i greu de frunzele căzute în toamna vîștedă, tîcută și adîncă;

Tu întelegi povestea lor, minune? — Bolnav de line om s-o cînt mereu tot oprîndu-se în om și cărbune cu trupul greu de frunze... foarte greu |...

Aceleiași

N-am să te uit, cit timp mai sînt și eu un trunchi de cer cu muguri subșori în care tu respiri de-atîtea ori și creștii din deget și din brațul meu;

Cum să mă-mpart? — sau poate Cum să ojung prin ploaia de lumină. Să mă despart, luptîndu-mă cu mine, Cu un bilion cu aripe tăiate? —

Nu nimic din dincolo de tot această luptă singură și dură chiar dacă-n noi mai e o zgură din luna stînsă luptilor pe bot,

Chiar dacă, tradit suferinții, mai plini de întineri strălucim Si-n prăbușire vrem să mai iubim din iedere străbunii și părinții.

REVISTA STRĂINĂ

SEMNALAM CU AREGARE INTIRIERE ÎNCETAREA DIN VIAȚĂ a marelui poet francez Pierre Seghers (1906 — sfîrșitul anului 1987). „Fiecare poet este un Magellan care dorește să descopere și să exploreze spații noi și largi; e este un aventurier care se răzbește pe sine pentru a face să irumpă frumusețea, adevărul, viața și tot ce există încă nemusețea pe lume”. Cu aceste cuvinte Pierre Seghers merita pe deplin, Pierre Seghers, cel care prin opera sa a influențat creația multor scriitori contemporani.

În poezie a debutat în anul 1938 și de atunci a publicat peste douăzeci de volume dintre care, cele mai multe au fost distins cu înalte premii literare franceze și internaționale.

Pierre Seghers a influențat dezvoltarea și evoluția literaturii franceze, dar nu numai franceze, și în țările din afară, începînd din anul 1938, cînd a fondat casa de editură care și-a pus numele. În politica sa editorială, Pierre Seghers a oferit poezilor angajați posibilitatea de a-și exprima atitudinea față de ocuparea Franței de către nazisti, împotriva războiului.

A fost primul editor în Franța al poeziei unor mari poeți ai literii universale: F.C. Lorca, Pablo Neruda, Iannis Ritsos. Ne face o deosebită plăcere să notăm că cu această ocazie faptul că în editura de mare prestigiu internațională a lui Pierre Seghers nu văzu lumina tiparului și unele volume ale poezilor români, între care George Bacovia și Mihai Beniuc.

În anul 1974 Pierre Seghers s-a preocupat personal de alcătuirea și publicarea în excelentă condiție grafică a unui monumental volum de poezii intitulat „Mișcarea de rezistență și poezii ei”, care însumează peste 700 pagini.

INGER ALFVEN ESTE SCRITOR SUEDEZ are 50 de ani și trăiește în Sătra, o periferie a Stockholmului. Scrie despre grîji și necazurile oamenilor: despre nefericirile unui copil și despre moartea unui copil pe care îl poartă vasulul numit, parca ironic, „Bucuria” (romanu „Bucuria”), despre declinul oamenilor de oameni de afaceri din Västergötland (romanu „Partea de mîntenire”). Un roman deosebit de interesant prin prima analiză fine a relațiilor dintre generații (feminine) este „Flica nicei”, în care scriitorul încearcă să demonstreze forța tradiției și a modelului pentru cel mai tîner, în același timp, este și tragedia celorlalți trel. În concepția scriitorului, fantezia nu este modalitate de evadare din realitate, ci un mod direct de cunoaștere a realității.

Destinele celor patru nu sînt leșite din comun, ele îi permit însă scriitorului să pună o mulțime de întrebări ale căror răspunsuri trebuie să le dea autorul.

EVENIMENTELE DIN ANUL 1968, CARE AU DUS la marile demonstrații studențești din capitala Mexicului, soldate cu intervenția brutală a armatei, în Piața Tlatelolco, și uciderea unui număr de manifestanți, i-a făcut pe mulți dintre scriitorii mexicani să se unească în gruparea numită „Valul”. Continuînd tradițiile realiste ale literaturii mexicane și aflîndu-se sub influența prozelor lui J. D. Salinger și J. Kerouac, scriitorii grupării „Valul” au abordat în lucrările lor problematica spinosă a vieții politice și sociale mexicane contemporane. Așa s-au născut romanele „Mormintul” de J. Agustino Ramirez, „Floarea ucidentului” de Rene Avilés Fabila și „Pășunea verde” de Parmenides Garcia Saidana.

Din gruparea „Valul” face parte și Gonzalo Marez, născut în anul 1924, inginer chimist de meserie, care a debutat în anul 1967 cu volumul de povestiri „Posezată de diavol”. În volumul următor, romanul „Safari în Valea trandafirilor” (1970) el înfățișează cu ironie și sarcasm viața în cartierul mînden al capitalei mexicane, lumea corupției și a prostituției, a drogrilor și violentei. Evenimentele din Piața Tlatelolco au grăbit clarificările ideologice ale creației lui Marez. Sub influența acestora e scris romanul „Simboluri extraordinare” (1978), în care pune în lumină rolul nefast al armatei. Volumul a fost declarat cea mai bună carte a anului și a fost tipărit într-un singur an în cinci ediții.

Stimulat de acest succes, Marez a început munca de elaborare a unui roman-trilogie, consacrat activității unui om simplu de la periferie, care reușește să pătrundă pînă în cercurile cele mai de sus ale burgeoisiei mexicane pentru a-l demasca corupția și legile care o guvernează. După exemplul autorilor picarești, el trăiește ca siugă la mulți stăpîni. Amintim în acest context de creația picarească mexicană are o tradiție bogată. Să ne amintim în acest sens de romanul „Periquillo Sarmiento” (1816) al scriitorului liberal mexican José Joaquín Fernandez de Lizardi.

În prezent Marez lucrează la partea a treia a trilogiei.

KEIJO SIEKKINEN FACE PARTE DIN GENERAȚIA DE SCRITORI care se impune tot mai mult în contextul literaturii finlandeze. Este autorul unor romane a căror acțiune se desfășoară în mediul muncitoresc. Semnificative în această privință sînt romanele „Bărbat băut”, „Căminul”, care au debutat în 1973, dar mai ales „Piramida din salsprezece cuburi”, acest din urmă ilustrînd „Procesul industrializării părții centrale a Finlandei și oglinzind în acest proces transformări în viața oamenilor.

Cu „Mormintul mamei”, apărut în anul 1986 la editura „Gummerus”, Siekkinen și-a consolidat structura prozel sale. Din acest punct de vedere „Mormintul mamei” seamănă mult cu scrierile lui Finn Carling.

„Mormintul mamei” este în același timp și o reflectare plină de ironie și sarcasm a unor evenimente petrecute pe plan internațional.

monstru, ne? Măcar încercă să-l omori și astăzi vei fi în rai sau în iad.”

O privi, urîndu-i chipul senin, văzîndu-l totuși frumusețea, cu toată ura lui.

— E o slăbiciune să mori așa fără nici un motiv. Prostie e un cuvînt mai potrivit.

— Zăci ești creștin. Deci crezi în Dumnezeu și în rai. Moartea n-ar trebui să te-nsplîminte. Cîi despre „nici un motiv”, depinde de dumneața să judeci ce are valoare și ce nu are. Ai putea să ai motive destule să mori.

— Sînt în puterea voastră. Dumneața o știi. După cum și eu o știu.

— Mă rog să aplic și-l atînce compătimitor.

— Anjîn-san, uită satul. Se pot întimpla o mie de milioane de lucruri înainte ca aceste șase luni să treacă. Un val singurat de maree, sau un cutremur de pămînt, sau dumneața îți primești corabia înapoi și pleci, sau Yabu moare, sau noi totuși murim, sau cine știe și Lasă problemele lui Dumnezeu, lui Dumnezeu și karma, karma, karma. Astăzi te găsești aici și nu poți face nimic ca să fie altfel. Astăzi te află aici, ești în viață și în mare cinste și înzestrat cu o avere frumoasă. Privește acest apus de soare, e frumos, ne? Acest apus de soare există. Ziua de mline nu există. Există doar clipe de viață. Te rog, privește. E atît de frumos și niciodată n-o să mai fie la fel, niciodată, nu acest apus de soare, niciodată, în tot numărul lor fără de sfîrșit. Lasă-te contopii cu el. El și tu și natura și nu-i mai faci griji cu leagătura cu karma, o dumitale, a mea, și-a satului.

Se trezi învîluit de seninătatea ei de cuvîntele ei. Privi spre apus. Fete mari, roșii-vîșteți și negre acopereau cerul.

Privi soarele pînă ce dispără.

— Aș vrea ca dumneața să-mi fi concubină, spus.

— Eu aparțin seniorului Buntaro și, atîta vreme cit el trăiește, eu nu pot gîndi sau spune ceea ce ar fi de gîndit sau de spus.

Karma, gîndi Blackthorne.

— Accepti oare karma? A mea? A ei? A lor? Noaptea e frumoasă.

— Și ea e la fel, dar aparține altcuiva. Da, e frumoasă. Și foarte înțeleaptă: „Lasă problemele lui Dumnezeu, lui Dumnezeu și karma, karma”. Tu, de fapt, ai venit învîntat. Te află aici. Ești în puterea lor.

— Dar care e răspunsul?

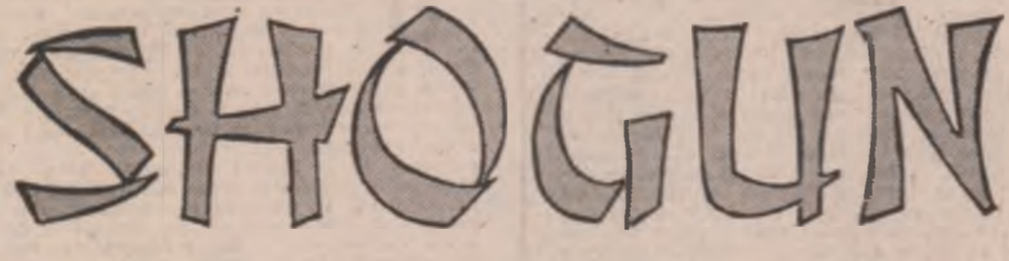
— Răspunsul o să vină, își spus.

— Auzi un zgomot de erau. Cîteva torțe se apropiu urcînd dealul. Erau douăzeci de samurai. Omi în fruntea lor.

În românește

de Doina Cerăceanu

JAMES CLAVELL

OBICEIURILE NOASTRE SÎNT DIFERITE

— d — Pot să mă culc sau să nu mă culc cu ea? — Bineînțele. Ea îți va găsi pe cineva care să-i placă, să-ți împlinescă nevoile trupului, dacă dorești, sau nu se va amesteca.

— Pot s-o tratez ca pe o servitoare? Ca pe o sclavă? — Da. Dar ea merită să fie tratată mai bine.

— Pot s-o dau afară? Să-i poruncesc să plece? — Dacă te ofensează, da.

— Ce l-s-ar întimpla? — În mod normal, s-ar întoarce cu mare rușine la casa părintilor ei, care pot s-o primească înapoi sau nu. Cineva ca doamna Fujiko mai degrabă s-ar omori decît să-ndure această rușine.

— Sper că Dumnezeu să te lerte. Pe voi totuși, Dumnezeu lărtă. Anjîn-san, O. El o să lerte. Poate că El îți va lumina și mintea mințea ca să poți înțelege. Imi pare rău, nu pot să explic foarte bine, ne? Imi cer iertare pentru neîndeplinirea mea. El privi în tăcere, turburată din cauza lui. Nici eu nu te înțeleg, Anjîn-san. Dumneața mă descumpănește. Obiceiturile dumitale mă descumpănesc. Poate că, dacă avem răbdare amîndoi, amîndoi putem învăța. Doamna Fujiko, de exemplu. Fiindu-ți concubină, și de îngrijii de casa dumitale, de servitori. Și de nevoile dumitale, de tot. Nu trebuie să-mparti pentru ea, dacă aștea te preocupă — dacă n-o găsești pe plac. Nu e nevoie nici să fii politicos cu ea, deși o merită. Ea te va sluji așa cum dorești, în orice chip dorești.

— Pot s-o tratez oricum vreau? — Da.

— Pot să mă culc sau să nu mă culc cu ea? — Bineînțele. Ea îți va găsi pe cineva care să-i placă, să-ți împlinescă nevoile trupului, dacă dorești, sau nu se va amesteca.

— Pot s-o tratez ca pe o servitoare? Ca pe o sclavă? — Da. Dar ea merită să fie tratată mai bine.

— Pot s-o dau afară? Să-i poruncesc să plece? — Dacă te ofensează, da.

— Ce l-s-ar întimpla? — În mod normal, s-ar întoarce cu mare rușine la casa părintilor ei, care pot s-o primească înapoi sau nu. Cineva ca doamna Fujiko mai degrabă s-ar omori decît să-ndure această rușine.

— Sper că Dumnezeu să te lerte. Pe voi totuși, Dumnezeu lărtă. Anjîn-san, O. El o să lerte. Poate că El îți va lumina și mintea mințea ca să poți înțelege. Imi pare rău, nu pot să explic foarte bine, ne? Imi cer iertare pentru neîndeplinirea mea. El privi în tăcere, turburată din cauza lui. Nici eu nu te înțeleg, Anjîn-san. Dumneața mă descumpănește. Obiceiturile dumitale mă descumpănesc. Poate că, dacă avem răbdare amîndoi, amîndoi putem învăța. Doamna Fujiko, de exemplu. Fiindu-ți concubină, și de îngrijii de casa dumitale, de servitori. Și de nevoile dumitale, de tot. Nu trebuie să-mparti pentru ea, dacă aștea te preocupă — dacă n-o găsești pe plac. Nu e nevoie

